

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้การอ่านออกเสียงคำคล้องจองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับกับแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำราและอื่นๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการทำวิจัยดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 - 1.1 ความสำคัญของการเรียนวิชาภาษาไทย
 - 1.2 สาระสำคัญของวิชาภาษาไทย
 - 1.3 คุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
 - 1.4 สาระมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด
2. ความสามารถในการอ่านออกเสียง
 - 2.1 ความหมายของการอ่าน
 - 2.2 ความสำคัญของการอ่าน
 - 2.3 จุดมุ่งหมายของการอ่าน
 - 2.4 ประเภทของการอ่าน
 - 2.5 กระบวนการอ่าน
 - 2.6 ความหมายของการสอนอ่าน
 - 2.7 ความสำคัญของการอ่านออกเสียง
 - 2.8 หลักการอ่านออกเสียง
 - 2.9 วิธีการสอนอ่าน
 - 2.10 การสอนอ่านตามลักษณะพัฒนาการทางภาษาของเด็กประถมศึกษา
 - 2.11 การวัดผลการอ่านออกเสียง
3. คำคล้องจอง
 - 3.1 ความหมายของคำคล้องจอง
 - 3.2 ความสำคัญของคำสัมผัสคล้องจอง
 - 3.3 ประเภทของคำคล้องจอง
 - 3.4 ลักษณะของคำคล้องจอง
4. แผนการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ
 - 4.1 แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ
 - 4.2 หลักการ แนวคิด การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ
 - 4.3 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวย้อนกลับ

- 4.4 แนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ
- 5. แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
 - 5.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
 - 5.2 วิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
- 6. ความพึงพอใจ
 - 6.1 ความหมายของความพึงพอใจ
 - 6.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
 - 6.3 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ
 - 6.4 การวัดความพึงพอใจ
- 7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

1. ความสำคัญของการเรียนวิชาภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจการงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ และสร้างสรรค์ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในกาพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 37)

2. สาระสำคัญของวิชาภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 37-38)

1. การอ่าน การอ่านออกเสียง ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่างๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

2. การเขียน การเขียนสะกดคำตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ การเขียนเรียงความ ย่อความ เขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า เขียนตามจินตนาการ เขียนวิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์

3. การฟัง การดูและการพูด การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่าง ๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ

4. หลักการใช้ภาษาไทย ศักยภาพธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่าง ๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

5. วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์ และเพื่อความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

3. คุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 39) ได้กำหนดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กำหนดคุณภาพผู้เรียนเมื่อจบระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ไว้ดังนี้

1. อ่านออกเสียงคำ คำคล้องจอง ข้อความ เรื่องสั้นๆ และบทร้อยกรองง่ายๆ ได้ถูกต้องคล่องแคล่ว เข้าใจความหมายของคำและข้อความที่อ่าน ตั้งคำถามเชิงเหตุผลลำดับเหตุการณ์ คาดคะเนเหตุการณ์ สรุปความรู้ข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน ปฏิบัติตามคำสั่งคำอธิบายจากเรื่องที่อ่านได้ เข้าใจความหมายของข้อมูลจากแผนภาพ แผนที่และแผนภูมิ อ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอและมีมารยาทในการอ่าน

2. มีทักษะในการคิดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด เขียนบรรยาย บันทึกประจำวัน เขียนจดหมายลาครู เขียนเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ เขียนเรื่องตามจินตนาการและมีมารยาทในการเขียน

3. เล่ารายละเอียดและบอกสาระสำคัญ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม รวมทั้งพูดแสดงความคิดเห็นความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู พูดสื่อสารเล่าประสบการณ์และพูดแนะนำ หรือพูดเชิญชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม และมีมารยาทในการฟัง ดูและพูด

4. สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ ความแตกต่างของคำและพยางค์หน้าที่ของคำในประโยคมีทักษะการใช้พจนานุกรมในการค้นหาความหมายของคำ แต่งประโยคง่าย ๆ แต่งคำคล้องจอง แต่งคำขวัญ และเลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

5. เข้าใจและสามารถสรุปข้อคิดที่ได้จากการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรม เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน แสดงความคิดเห็นจากวรรณคดีที่อ่าน รู้จักเพลงพื้นบ้านเพลง กล่อมเด็กซึ่งเป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่น ร้องบทร้องเล่นสำหรับเด็กในท้องถิ่น ท่องจำบทอาขยานและบทร้อยกรอง ที่มีคุณค่าตามความสนใจได้

4. สาระมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

กระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 44-45) ได้กำหนดสาระมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

ตัวชี้วัด

- ท 1.1 ป.2/1 อ่านออกเสียงคำ คำคล้องจอง ข้อความและบทร้อยกรองง่าย ๆ ได้ถูกต้อง
- ท 1.1 ป.2/2 อธิบายความหมายของคำและข้อความที่อ่าน
- ท 1.1 ป.2/3 ตั้งคำถามและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน
- ท 1.1 ป.2/4 ระบุใจความสำคัญและรายละเอียดจากเรื่องที่อ่าน
- ท 1.1 ป.2/5 แสดงความคิดเห็นและคาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน
- ท 1.1 ป.2/6 อ่านหนังสือตามความสนใจอย่างสม่ำเสมอและนำเสนอเรื่องที่อ่าน
- ท 1.1 ป.2/7 อ่านข้อเขียนเชิงอธิบาย และปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อแนะนำ
- ท 1.1 ป.2/8 มีมารยาทในการอ่าน

ความสามารถในการอ่านออกเสียง

1. ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นการแสดงพฤติกรรมในการสื่อความหมายอย่างหนึ่งของมนุษย์ เป็นทักษะที่มนุษย์ใช้ในการดำรงชีวิต การอ่านเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญและจำเป็นมากของคนในยุคปัจจุบันเพราะวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงเจริญก้าวหน้ามากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว สภาพสังคมกลายเป็นสังคมข่าวสารที่ต่ออาศัยการอ่านจึงจะสามารถเข้าใจและสื่อความหมายกันได้ถูกต้อง ได้มีนักวิชาการศึกษาได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ ดังนี้

แมนมาส ซวลิต (2545, หน้า 58 - 61) ได้อธิบายความหมายของการอ่านด้วยข้อความที่เข้าใจง่ายว่า การอ่าน หมายถึงการแปลความหมายของตัวอักษร สัญลักษณ์ออกมาเป็นถ้อยคำความคิด และนำความคิดไปใช้ให้เป็นประโยชน์ ตัวอักษรเป็นเพียงเครื่องหมายแทนคำพูดหรือความคิด สิ่งสำคัญที่สุดของการอ่านคือ การเข้าใจความหมายของคำที่ปรากฏในข้อความนั้นๆ

ไพรงาม โปธิ์พุ่ม, และคนอื่นๆ (2547, หน้า 20) การอ่าน หมายถึง ความเข้าใจใน สัญลักษณ์ เครื่องหมาย รูปภาพ ตัวอักษร คำ และข้อความที่พิมพ์หรือเขียนขึ้นมา

สิริมณี บรรจง (2549, หน้า 49) การอ่านเป็นกระบวนการค้นหาความหมายจาก ตัวอักษร หรือคำที่ถูกจัดรวบรวมอยู่บนหน้ากระดาษเพื่อสื่อความหมายที่ต้องการแสดงออกโดย ประการแรกผู้อ่านจะรับรู้สัญลักษณ์หรือตัวอักษรทางสายตาหลังจากนั้นก็ค้นหาความหมายหรือ ทำความเข้าใจกับสัญลักษณ์นั้น

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2549, หน้า 108) ได้ให้ความหมายของการอ่านมีหลาย ความหมาย ขึ้นอยู่กับผู้สนใจและผู้เกี่ยวข้องว่าจะให้ความหมายอย่างไร โดยแบ่งความหมายของ การอ่านไว้หลายส่วนคือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของกระบวนการ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยา พัฒนาการ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาษาศาสตร์ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาการศึกษา ส่วนที่เกี่ยวข้อง กับวิชาการศึกษา ส่วนที่เกี่ยวข้องกับด้านการจำและการลืม

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2550, หน้า 84) ได้ให้แนวคิดการอ่านว่า การอ่านเป็น เครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ การรู้และใช้วิธีอ่านที่ถูกต้องจึงมีสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อ่านทุก คน การรู้จักฝึกฝนอ่านอย่างสม่ำเสมอ ก็จะช่วยให้อ่านมีพื้นฐานการอ่านที่ดี ทั้งจะช่วยให้เกิด ความชำนาญและมีความรู้กว้างขวางขึ้น

แฮริส, และ สมิท (Harris, & Smith, 1976, p.14) ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า หมายถึง รูปแบบหนึ่งของการสื่อสารความหมาย เป็นการแลกเปลี่ยนความคิด ข่าวสารและ ความรู้ระหว่างผู้เขียนและผู้อ่านในลักษณะของการสื่อความซึ่งกันและกัน โดยที่ผู้เขียนจะแสดง ความคิดเห็นของตนด้วยภาษาตามลักษณะการเขียนของแต่ละบุคคล ส่วนผู้อ่านจะพยายามหา ความหมายของสิ่งที่ผู้เขียนได้เขียนไว้ ความสามารถที่จะทำนายหรือถอดความจากข้อความที่ อ่านขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน ได้แก่ ความคุ้นเคยในหัวข้อเรื่องที่อ่าน ความคิดเห็น ที่สำคัญ ๆ ของเรื่อง ตลอดจนความรู้ความสามารถทางภาษาของผู้อ่านเองด้วย

ฟราย (Fry, 1977, p. 4) ได้ให้คำจำกัดความของการอ่านว่าเป็นกระบวนการเก็บ ความหมายของภาษาเขียน ฟรายเห็นว่าคำจำกัดความเช่นนี้ จะช่วยให้ครูพ้นจากการลุ่มหลง แต่จะฝึกให้เด็กอ่านออกเสียงให้ท่องศัพท์เป็นคำ หรือฝึกให้อ่านเร็ว จริงอยู่ที่ทักษะเหล่านี้ จำเป็นต้องฝึกฝนบ้าง แต่จะต้องไม่เน้นมากนัก จนนอกจุดประสงค์ของการอ่าน นั่นคือ การเก็บ ความหมาย

คูเปอร์ (Cooper, 1979, p.3) ได้กล่าวเกี่ยวกับการอ่านไว้ว่า หมายถึงกระบวนการ สร้างหรือพัฒนาความหมายของเนื้อเรื่องที่เป็นตัวอักษร ซึ่งผู้อ่านต้องนำความรู้และประสบการณ์ เดิมมาเชื่อมโยงในการอ่านโดยกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านและเนื้อความ

ซินท์ซ (Zintz, 1980, p. 5) ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน คือ การถอด คำศัพท์ที่เขียนออกมาเป็นคำพูด การอ่าน คือ ความเข้าใจภาษาของผู้เขียนที่ได้เขียนขึ้นเป็น ตัวหนังสือ

จากความหมายของการอ่านที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การอ่านไม่ได้เป็นเพียงการออกเสียงตามหรือดูตามตัวอักษรเท่านั้นแต่เป็นกระบวนการสื่อสารความคิดจากผู้เขียนไปสู่ผู้อ่าน ซึ่งผู้อ่านจะต้องทำความเข้าใจและแปลความหมายของหนังสือ อักษร รูปภาพหรือสัญลักษณ์ โดยใช้ประสบการณ์เดิมให้ได้ความหมายชัดเจนสมบูรณ์ สิ่งสำคัญที่สุดในการอ่านคือ ผู้อ่านต้องเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่านหรือเข้าใจใกล้เคียงกับความเข้าใจของผู้เขียน และผู้อ่านสามารถนำเอาความหมายนั้นๆ ไปใช้เป็นประโยชน์ได้

2. ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ ก่อให้เกิดความคิดและวิสัยทัศน์ที่หลากหลาย กว้างไกล สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข การอ่านมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของบุคคลในสถานการณ์ของสังคมปัจจุบันทั้งในด้านการเรียนรู้ การติดต่อสื่อสาร เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งในการแสวงหาความรู้และในชีวิตประจำวัน ได้มีผู้ให้ความสำคัญของการสอนอ่าน ไว้ดังนี้

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542, หน้า 11) ได้กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนโต และจนกระทั่งถึงวัยชรา การอ่านทำให้รู้ข่าวสารข้อมูลต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งปัจจุบันเป็นโลกของข้อมูลข่าวสาร ทำให้ผู้อ่านมีความสุข มีความหวัง และมีความอยากรู้อยากเห็น อันเป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคน การอ่านมีประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง คือ พัฒนาการศึกษาค้นคว้าอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ และสนองความอยากรู้อยากเห็น นอกจากนี้ การพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้ต้องอาศัยประชาชนที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งความรู้ต่างๆ ก็ได้จากการอ่านนั่นเอง

กานต์มณี ศักดิ์เจริญ (2543, หน้า 83) ได้กล่าวถึงความสำคัญในการอ่านว่า การอ่านเป็นการรับรู้เรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารมาถึงผู้อ่าน การอ่านเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต เพราะการอ่านจะช่วยสร้างความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ผู้ใดมีความสามารถในการอ่านหนังสือเป็นพิเศษมักจะมีโอกาสเจริญก้าวหน้าในการดำเนินชีวิต ผู้ใดมีความสามารถในการอ่านหนังสือได้น้อยและอ่านช้าโลกปัจจุบันเรียกว่าเป็นโลกของการอ่าน เพราะการอ่านแทรกอยู่ในกิจกรรมทุกประเภท ทุกแห่งทั้งนี้ก็เพราะในการสื่อสารซึ่งกันและกันในชีวิตประจำวันต้องอาศัยการอ่านเพื่อความเข้าใจในการอ่าน จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตของเรา สิ่งที่เราต้องอ่านในชีวิตประจำวันจึงมีมากมาย เราจะต้องรู้จักเลือกอ่าน จับความให้ได้ในเวลารวดเร็ว จึงประหยัดเวลา ได้ผลจากการอ่านคุ้มค่ามีบางคนกล่าวว่าอาหารหล่อเลี้ยงร่างกาย การอ่านหล่อเลี้ยงสมอง ถ้าต้องการให้สมองเจริญเติบโตก็ต้องอ่านมา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงบรรยายถึงความสำคัญของการอ่านหนังสือในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี พ.ศ. 2530 ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย, 2543, หน้า 4) สรุปไว้ดังนี้

1. การอ่านหนังสือทำให้ได้เนื้อหาสาระความรู้มากกว่าการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีอื่น ๆ อาทิ การฟัง
2. การอ่านสามารถอ่านหนังสือได้โดยไม่มีการกำจัดเวลาและสถานที่ สามารถนำไปไหนมาไหนได้
3. หนังสือเก็บไว้ได้นาน กว่าสื่ออื่นๆ ซึ่งมักมีอายุการใช้งานโดยจำกัด
4. ผู้ที่อ่านสามารถฝึกการคิด และสร้างสรรค์จินตนาการได้เองในขณะที่อ่าน
5. การอ่านส่งเสริมให้มีสมาธิมีสมาธิมากกว่าและมากกว่าอย่างอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะขณะอ่านจิตใจต้องมุ่งมั่นกับข้อความ ฟินิจพิเคราะห์ข้อความ
6. ผู้อ่านเป็นผู้กำหนดการอ่านได้ด้วยตนเอง จะอ่านคร่าว ๆ อ่านละเอียดอ่านข้ามหรืออ่านตัวอักษร เป็นไปตามใจของผู้อ่าน หรือจะเลือกอ่านเล่มไหนก็ได้ เพราะหนังสือมีมากสามารถเลือกอ่านได้
7. หนังสือมีหลากหลายรูปแบบ และราคาถูกกว่าสื่ออย่างอื่น ๆ จึงทำให้สมองผู้อ่านเปิดกว้างสร้างแนวคิดและทัศนคติได้มากกว่า ทำให้ผู้อ่านไม่ติดอยู่กับแนวคิดใด ๆ โดยเฉพาะ
8. ผู้อ่านเกิดความคิดได้ด้วยตนเอง วินิจฉัยเนื้อหาสาระได้ด้วยตนเอง รวมทั้งหนังสือบางเล่มสามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วย เมื่อปฏิบัติแล้วเกิดผลดี

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2545, หน้า 41) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านเป็นสิ่งสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งในชีวิตของเราเพราะเราอาจหาได้ทั้งความรู้และความบันเทิงได้ทุกเมื่อจากการอ่าน ในการสอนอ่านนั้นทางโรงเรียนควรให้มีทั้งอ่านในใจและอ่านออกเสียง เวลาสำหรับฝึกอ่านในใจควรมีมากกว่าฝึกออกเสียง เพราะการอ่านในใจใช้ในชีวิตประจำวันมากกว่า การอ่านออกเสียง จุดหมายปลายทางของการฝึกทักษะการอ่านคือให้นักเรียนสามารถอ่านหนังสือเข้าใจได้เอง เพื่อจะได้สามารถใช้การอ่านเป็นเครื่องมือหาความรู้และความบันเทิงนอกเวลาเรียนได้ ส่วนการอ่านออกเสียงนั้นเป็นการอ่านเพื่อผู้อื่น ผู้อ่านต้องคำนึงถึงผู้ฟังด้วยในขณะที่อ่านคือคำนึงถึงพื้นความรู้ สติปัญญา ความสามารถ ตลอดจนความต้องการของผู้ฟัง และประโยชน์ที่ผู้ฟังคาดว่าจะได้รับ ผู้ที่อ่านออกเสียงได้ดีที่สุด คือ ผู้ที่สามารถทำให้ผู้ฟังฟังได้สะดวกที่สุด

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, หน้า 6) ได้ให้ความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านมีความสำคัญต่อการพัฒนาชาติ ประเทศที่จะพัฒนาได้ต้องอาศัยประชาชนในชาติที่มีความสามารถในการอ่าน เลือกนำความรู้ และความคิดมาพัฒนาชาติให้รุ่งเรือง นอกจากนั้นการอ่านยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาตนเอง โดยอาศัยความรู้และความคิดจากการอ่านเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต เลือกแนวทางในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมได้ด้วย

คูเปอร์, และคนอื่นๆ (Cooper, et al., 1988, p. 13) กล่าวว่า การอ่าน คือ กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับเนื้อหา เพื่อจัดรูปแบบของความหมาย โดยอาศัยพื้นฐานจากประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน เป็นกระบวนการในการสร้างความหมายจากเนื้อหานั้น

จากความสำคัญของการอ่านดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การอ่านเป็นสิ่งสำคัญในการเรียน ช่วยเสริมสร้างและพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์ เป็นเครื่องมือสำคัญในการเสาะแสวงหาความรู้และประกอบอาชีพให้ความเพลิดเพลินสนุกสนาน ทันท่อเหตุการณ์ทำให้ทราบความรู้สึกนึกคิดของคนทั้งในอดีตและปัจจุบัน ทำให้มนุษย์เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นและเข้าใจสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้อง เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ของนักเรียน นักเรียนที่มีทักษะการอ่านที่ดีจะส่งผลให้การเรียนวิชาอื่น ๆ ประสบผลสำเร็จอย่างรวดเร็ว

3. จุดมุ่งหมายของการอ่าน

การอ่านหนังสือของแต่ละคนย่อมมีจุดมุ่งหมายของการอ่านแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจหรือประโยชน์ที่ต้องการได้รับ ซึ่งมีผู้วิจัยและแยกแยะจุดมุ่งหมายของการอ่านมีพอสรุปได้ดังนี้

ศรีรัตน์ เจริญจันทร์ (2542, หน้า 8) ได้กล่าวว่า การอ่านโดยทั่วไปมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. อ่านเพื่อความรู้อันเราต้องการให้ความรู้ของตนเองงอกงามขยายขอบเขตออกไป จากที่มีอยู่เดิมรู้เรื่องหนึ่งแล้วก็ยังอยากรู้เรื่องอื่น ๆ ต่อ ๆ ไป ต้องการรับรู้ในสิ่งที่ปัญหาไม่เข้าใจ เพื่อให้เข้าใจคนอื่น และเข้าใจตนเองเพื่อให้รู้ทันต่อการก้าวหน้าวิทยาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วความเป็นไปในโลก ซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และในทางกลับกัน คนเราต้องการรู้สิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วในอดีตเพื่อจะได้เข้าใจ และรู้จักตนเองดียิ่งขึ้นความรู้ของเรานั้นได้เท่าไรก็ไม่รู้จัก พอมนุษย์มีความหิวกระหายในการแสวงหาความรู้ตลอดเวลา บอณาเท่าไรก็ไม่รู้จักอิ่มหรือถมเท่าไรก็ไม่รู้จักเต็ม

2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิด การอ่านเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้เขียนเขียนขึ้นเพื่อแสดงความคิดเห็นหรือเสนอผลของการค้นคว้าทดลองผลการวิจัยต่าง ๆ จะช่วยให้ความคิดเห็นผู้อ่านกว้างขวางขึ้นบางครั้งนำแนวความคิดหรือผลการวิจัยเหล่านั้นมาสร้างฐานะของตนได้รู้จักพิจารณาหาเหตุผลในเรื่องนี้ เป็นการปลูกฝังนิสัยการรับฟังความคิดเห็นของผู้อ่านอีกด้วย

3. อ่านเพื่อความเพลิดเพลินหรือเพื่อความบันเทิงปัญหาต่าง ๆ และสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อจิตใจ อารมณ์ และร่างกายของมนุษย์เป็นอันมาก บางครั้งก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย การอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่มีเนื้อหาไม่เป็นวิชาการ นวนิยาย เรื่องสั้น วรรณคดีบางเรื่อง หัสดดี แม้สารคดีบางชนิด จะช่วยให้เกิดความเพลิดเพลินคลายความเครียดได้ไม่เบื่อหน่าย

4. อ่านเพื่อความจรรโลงใจบางครั้งชีวิตของคนเราพบปัญหาและความไม่สมหวังทำให้เกิดความท้อแท้ ไม่มีกำลังใจ ไม่มีความมุ่งหมายในชีวิตอยู่ในวันหนึ่ง ๆ หากได้อ่านหนังสือสิ่งพิมพ์ที่มีเรื่องเกี่ยวกับชีวประวัติบุคคลสำคัญ ที่ต้องฝ่าฟันอุปสรรคในชีวิตจนกระทั่งประสบผลสำเร็จในที่สุด ทำให้ผู้ที่หมดหวังในชีวิตมีกำลังใจดีขึ้นสร้างความหวังใหม่ได้ต่อไปมองโลกในแง่ดีขึ้นหรือสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับชีวิต และการดำเนินชีวิตในโลกจะช่วยให้ผู้อ่านพัฒนาหรือปรับปรุงตนเองเพื่อเป็นพลเมืองดีมีจิตใจที่ดี

5. อ่านเพื่อสนองความต้องการอื่น ๆ มนุษย์เรามีความต้องการตามธรรมชาติ ดังนี้ คือ ต้องการความมั่นคงในชีวิต ต้องการการยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ต้องการมีหน้ามีตาได้รับความนับถือในสังคม ต้องการความสำเร็จในชีวิต ในความเป็นจริงแล้วมนุษย์อาจจะไม่สมปรารถนาทุกประการเสมอไป การอ่านจะชดเชยได้ เพราะมีหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีเรื่องราวเนื้อหาที่จะชดเชยในสิ่งที่เราขาดไปได้ เช่น อ่านหนังสือแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อสร้างบุคลิกภาพการสร้างฐานทางเศรษฐกิจ การสร้างฐานะทางความรู้วิธีการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นการอ่านหนังสือเพิ่มวัตถุประสงค์นี้เป็นประโยชน์ดีกว่าไปชดเชยวิธีอื่น

ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน (2545, หน้า 115) ได้ให้แนวคิดจุดมุ่งหมายการอ่านมีดังนี้

1. อ่านเพื่อปัญหาตนเอง เพราะเมื่อมนุษย์ประสบปัญหาที่มักจะหาทางช่วยตนเองแก้ปัญหาเหล่านั้น ๆ ที่เกิดขึ้น การอ่านเป็นการช่วยแก้ปัญหาอย่างหนึ่ง

2. อ่านเพื่อส่งเสริมสุขภาพ และเกียรติยศชื่อเสียงของตนเอง คนส่วนใหญ่มุ่งหรืออ่านเพื่อที่จะปรับปรุงความคิดเห็นของตนเอง และอ่านเพราะอยากรู้อยากเห็นและอ่านเพื่อเข้าไปอยู่ในสังคมอย่างมีเกียรติไม่ว่าจะเป็นการอ่านวารสาร หนังสือพิมพ์หรืออ่านเพื่อตอบปัญหาในสังคม

3. อ่านเพื่อความรู้ เพราะว่ามนุษย์เราต้องการให้ความรู้เพิ่มเติมขึ้น จากที่ตนเองมีอยู่แล้ว และต้องการรู้สิ่งที่ตนเองอยากรู้อยากเห็น เพราะฉะนั้นการอ่านเป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้เพิ่มขึ้น

กานต์มณี ศักดิ์เจริญ (2546, หน้า 90-92) ได้กล่าวว่าการอ่านควรมีจุดประสงค์ในการอ่านเพราะจะทำให้อ่านได้เร็วและตรงกับความต้องการจุดประสงค์ในการอ่านคือ

1. อ่านเพื่อความรู้คนเราต้องการให้ความรู้ของตนเองขยายขอบเขตออกไปจากที่มีอยู่เดิมต้องการรู้ในสิ่งที่เป็นปัจจัยเป็นปัญหาไม่เข้าใจต่าง ๆ การอ่านจำเป็นให้ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการแขนงต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นนักปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาเพื่อเข้าใจผู้อื่นเข้าใจตนเองดีขึ้นเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของตนและเพื่อทราบข่าวความเคลื่อนไหวของสังคมที่ตนอยู่

2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิดการอ่านวัสดุสิ่งพิมพ์ที่แสดงทรรศนะบทความบทวิจารณ์วิจัยต่าง ๆ จะช่วยให้ทรรศนะของการอ่านกว้างขวางขึ้นการอ่านในลักษณะนี้เป็นการอ่านเพื่อความเข้าใจแนวคิดที่สำคัญการจัดลำดับชั้นแนวความคิดของผู้เขียนเป็นการปลูกฝังนิสัยการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอีกด้วย

3. อ่านเพื่อความบันเทิงสภาวะแวดล้อมมีอิทธิพลต่อจิตใจอารมณ์และร่างกายของมนุษย์เป็นอันมากบางครั้งก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายการอ่านหนังสือที่เนื้อหาสาระไม่เป็นวิชาการนัก เช่น นวนิยายเรื่องสั้นนิตยสารบันเทิงอื่น ๆ จะช่วยให้เกิดความบันเทิงควบคู่กับความรู้ความคิดได้อย่างมีความสุขได้หัวเราะได้สนุกเป็นการผ่อนคลายอารมณ์ถึงเครียดนับได้ว่าการอ่านความบันเทิงเป็นการพักผ่อนอย่างหนึ่ง

4. การอ่านเพื่อสนองความต้องการอื่น ๆ มนุษย์เรามีความต้องการตามธรรมชาติ คือ ต้องการความมั่นคงในชีวิต ต้องการการยอมรับเข้ากับกลุ่มเพื่อนฝูง การมีหน้ามีตาได้รับความนับถือในสังคม ต้องการความสำเร็จในชีวิตซึ่งในชีวิตจริงทุกคนจะสมปรารถนาไม่ทุกประการ การอ่านจะช่วยชดเชยให้ได้การอาศัยหนังสือเพื่อวัตถุประสงค์เป็นประโยชน์ดีกว่าไปหาวิธีการชดเชยวิธีอื่นผู้อ่านมักใช้หนังสือเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาของตนเพื่อสร้างบุคลิกภาพขยายขอบเขตของความสนใจในสิ่งใหม่หางานอดิเรกใหม่เตรียมตัวหาเหตุผลสนับสนุนแนวคิดหรือข้อเสนอแนะของตนหรือหาข้อโต้แย้งที่มีเหตุผลที่มีน้ำหนักเพื่อแสดงความคิดเห็นคัดค้านอย่างมีเหตุผลบางครั้งก็อยากรู้เรื่องใหม่แนวทางใหม่เพื่อเข้าใจตนเองและปรับตัวให้เข้ากับวิธีการดำรงชีวิต

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2550, หน้า 5-6) ได้ให้แนวคิดจุดมุ่งหมายในการอ่านดังนี้

1. ตอบสนองอารมณ์ที่ผู้อ่านพอใจ เช่น รัก ชอบ โกรธ เสียใจ และดีใจ
 2. ช่วยให้เกิดความต้องการในชีวิตประจำวัน เพราะการอ่านจะช่วยชดเชยอารมณ์ที่ขาดหายไป และช่วยตอบสนองความต้องการในส่วนของอารมณ์หรือความรู้สึกที่ต้องการ
 3. ติดตามเรื่องที่ได้รับฟังจากผู้อื่น
 4. ส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยแนวทางจากเรื่องที่อ่าน
 5. ส่งเสริมให้มีความกระตือรือร้นในการอ่านเรื่องอื่น ๆ เพิ่มขึ้น
 6. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
 7. ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของสมอง
 8. ช่วยให้มีความรู้เพิ่มขึ้น สามารถใช้ประกอบการเรียนวิชาอื่น ๆ
 9. รู้จักสถานที่ที่ไม่สามารถเดินทางไปเยือนแต่สามารถหาประสบการณ์ได้จาก
- การอ่าน
10. มีความคิดอิสระในการเลือกที่จะอ่าน
 11. มีความเฉลียวฉลาด โดยอาศัยความรู้และแนวคิดจากการอ่านไปสนทนาโต้ตอบ
- กับผู้อื่นได้
12. เป็นการใช้เวลาพักผ่อน
 13. ช่วยให้เกิดความสนใจเรื่องใหม่ ๆ
 14. ส่งเสริมการฝึกทักษะการอ่าน จากขั้นพื้นฐานไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น
 15. เป็นการฝึกให้มีระดับความคิดสูงขึ้น
 16. เปิดเผยความลึกลับในเรื่องราวบางอย่างที่ผู้อ่านยังไม่เคยรู้มาก่อน
 17. ช่วยให้มีความคิดแตกฉานมากขึ้น
 18. ช่วยให้มีสุขภาพจิตดี
 19. ส่งเสริมให้ผู้อ่านมีน้ำใจเป็นนักกีฬา
 20. นำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเรื่องส่วนตัว

21. ส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วมกับผู้เขียน
22. ส่งเสริมให้ผู้อ่านสามารถเผชิญหน้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ด้วยความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้น
23. พัฒนาคุณค่าทางสังคม โดยอาศัยความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ให้กว้างขวางขึ้น
24. ช่วยให้อ่านมีหูตากว้างไกลมากยิ่งขึ้น
- ลีดี (Leedy, 1956, pp. 161-162) สรุปจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้
1. อ่านเพื่อความรู้ คนเราต้องการรู้ในสิ่งที่ปัญหาไม่เข้าใจ ต้องการเข้าใจผู้อื่นและตนเอง ต้องการความก้าวหน้า ท้นความเปลี่ยนแปลงของโลก และต้องการแสวงหาความรู้ตลอดเวลา
 2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิด เป็นการอ่านเรื่องราวที่ผู้เขียนแสดงแนวความคิดเห็นหรือผลการวิจัยไว้ให้ผู้อ่านได้รู้จักพิจารณาหาเหตุผลในเรื่องต่าง ๆ
 3. อ่านเพื่อความเพลิดเพลินหรือเพื่อความบันเทิง
 4. อ่านเพื่อความจรรโลง บางครั้งชีวิตของคนเราพบกับปัญหาและความไม่สมหวัง การอ่านทำให้ค้นพบความเป็นจริงเกี่ยวกับชีวิต สร้างความหวังใหม่ มองโลกในแง่ดีมีความหวังในชีวิตขึ้นมีกำลังใจดีขึ้น
 5. เพื่อสนองความต้องการอื่น ๆ เช่น อ่านเพื่อแนะแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อสร้างบุคลิกภาพ เพื่อสร้างฐานะเศรษฐกิจ สร้างฐานะทางความรู้หรือเพื่อปรับตัวเข้ากับผู้อื่น
- มิลเลอร์ (Miller, 1979, p. 15) แบ่งจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ 6 ประการ คือ
1. อ่านเพื่อจับใจความคร่าว ๆ
 2. อ่านเพื่อจับใจความสำคัญ
 3. อ่านเพื่อสำรวจรายละเอียดและจับใจความสำคัญทั่วไป
 4. อ่านเพื่อความเข้าใจอย่างถ่องแท้
 5. อ่านเพื่อใช้วิจารณ์ตามติดตามข้อความที่อ่าน
 6. อ่านเพื่อการวิเคราะห์ข้อความหรือแนวความคิดในเรื่องที่อ่าน
- เกรลเล็ต (Grellet, 1994, p.4) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านดังนี้
1. การอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน
 2. การอ่านเพื่อหาความรู้จากข้อมูลต่าง ๆ
- กล่าวโดยสรุป จุดมุ่งหมายของการอ่านจะเป็นตัวกำหนดความสำเร็จของการอ่าน หากมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนจะช่วยให้การอ่านแต่ละครั้งประสบความสำเร็จได้ง่าย ประหยัดเวลา และมีทิศทาง

4. ประเภทของการอ่าน

ประเภท ของการอ่าน มีนักการศึกษาได้จำแนกไว้ดังนี้

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542, หน้า 10) กล่าวว่า การอ่านสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือการอ่านออกเสียง (read aloud) และการอ่านในใจ (silent reading)

1. การอ่านออกเสียง มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะว่าคนเราเมื่อเกิดมาก็ต้องมาอ่านออกเสียงเพื่อให้ครูหรือผู้ปกครองทราบว่าเด็กอ่านถูกต้องหรือไม่ ชัดเจนหรือไม่จะได้แก้ไขให้ถูกต้อง การอ่านออกเสียงควรเริ่มต้นจากการเห็นคำอ่านที่ใกล้ ๆ ตัวแล้วนำมาอ่านออกเสียง เช่น พ่อ แม่ พี่ ฯลฯ เพราะเป็นคำที่ใกล้ ๆ ตัว เมื่อโตขึ้นไปในอนาคตก็อาจขยายการอ่านออกไปให้กว้างขึ้น อาทิเช่น ท้องฟ้า พระอาทิตย์ดวงจันทร์ ฯลฯ การอ่านออกเสียงสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ อาทิเช่น การเป็นผู้ประกาศ เป็นพิธีกรในงานต่าง ๆ ทำหน้าที่อ่านข่าวในโทรทัศน์ วิทยุ ฯลฯ

2. การอ่านในใจ มีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะเมื่อเรียนไปในระดับที่สูงขึ้น การอ่านมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะต้องอ่านหนังสือหรืออ่านบทความเพื่อการสรุปใจความสำคัญและเพื่อความรวดเร็วในการทราบข้อมูลข่าวสารที่เป็นลายลักษณ์อักษร

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2542, หน้า 26 – 31) ได้แบ่งการอ่านเป็น 2 ประเภท คือการอ่านออกเสียงและการอ่านในใจโดยสรุป คือ

1. การอ่านออกเสียงช่วยให้เด็กมีทักษะมากขึ้น จดจำข้อความที่ดีไว้เป็นตัวอย่างอ่านได้คล่องแคล่วถูกต้อง รู้จักความไพเราะของบทกวีซึ่งอ่านเป็นทำนองเสนาะและส่งเสริมด้านบุคลิกภาพให้เด็กมีความกล้าหาญที่จะอ่าน และสามารถตรวจสอบได้ว่าการอ่านนั้นถูกต้องหรือไม่

2. การอ่านในใจในชีวิตประจำวันจะใช้มากกว่าการอ่านออกเสียง เพราะต้องอ่านเพื่อประโยชน์ต่าง ๆ มากมายเช่น เพื่อธุรกิจเพื่อการศึกษาหาความรู้เพื่อความบันเทิง

ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน (2545, หน้า 120) ได้แบ่งประเภทของการอ่านอย่างกว้าง ๆ ได้ 2 ประเภท คือ การอ่านในใจ และการอ่านออกเสียง ดังนี้

1. การอ่านในใจ มีจุดมุ่งหมายจะจับใจความอย่างรวดเร็ว รู้เรื่องเร็วและถูกต้อง การอ่านในใจช่วยให้เข้าใจเนื้อความได้เร็วกว่าการอ่านออกเสียงเพราะผู้อ่านไม่ต้องแบ่งใจและแบ่งสมองไว้สำหรับการแปลงความคิดออกมาเป็นเสียง เมื่อเบื่อก็หยุดพักได้ หลักสำคัญของการอ่านในใจคือ ความแม่นยำในการจับตาดูหนังสือ การเคลื่อนสายตาคำตัววรรคไปสู่คำทำวรรค และการแบ่งช่วงระยะวรรคหนึ่งผ่านไปสู่วรรคหนึ่ง ความแม่นยำในการกวาดสายตาเป็นสิ่งที่ต้องฝึกให้เร็ว จึงจะสามารถเก็บคำได้ครบทุกคำ ความแม่นยำในการกวาดสายตาเป็นสิ่งที่ต้องฝึกให้เร็ว จึงจะสามารถเก็บคำได้ครบทุกคำ การเปลี่ยนบรรทัดต้องคล่องแคล่ว เมื่อจบย่อหน้าหนึ่งควรหยุดคิดเล็กน้อย เพื่อสรุปความคิดว่าย่อหน้าที่อ่านจบลงกล่าวถึงอะไร เนื้อความสำคัญอยู่ที่ไหน องค์ประกอบสำคัญที่มีส่วนสนับสนุนให้การอ่านในใจมีคุณภาพ คือ

1.1 สมมติแนวแน่

1.2 สิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นอุปสรรค เช่นคนแวดล้อม แสงสว่าง

1.3 รูปเล่มที่เหมาะสมมือ ตัวหนังสือขนาดเหมาะกับสายตา และให้ภาพประกอบที่

ชัดเจน

สิ่งสำคัญในการอ่านในใจคือ ไม่ควรใช้นิ้วชี้ตัวหนังสือ เพราะจะทำให้อ่านหนังสือได้ช้า แสดงว่าผู้อ่านยังขาดความแม่นยำทางการใช้สายตา ไม่ควรทำปากขมูบขมิบ เพราะการอ่านในใจใช้ประสาทตาและสมอง ไม่ควรให้มีเสียง

2. การอ่านออกเสียง เป็นกระบวนการต่อเนื่องระหว่างสายตา สมองและการเปล่งเสียง ออกทางช่องปาก นั่นคือ สายตาจะต้องจับจ้องตัวอักษรและเครื่องหมายต่าง ๆ ที่เขียนไว้ และสมองต้องประมวลเป็นถ้อยคำ จากนั้นจึงเปล่งเสียงออกมา การอ่านออกเสียงจะต้องเกี่ยวข้องกับผู้ฟัง เพราะเป็นวิธีสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจกันได้ ภารกิจของผู้อ่านก็คือ อ่านสารเดิมที่มีผู้เขียนเอาไว้แล้ว ถ่ายทอดไปยังผู้ฟัง โดยที่จะต้องพยายามรักษาสารเดิมเอาไว้ให้ได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด

ลักษณะการอ่านออกเสียงที่ดี สรุปได้ดังนี้

2.1 ศึกษาเรื่องที่จะอ่านให้เข้าใจเสียก่อน

2.2 อย่าอ่านเร็วเกินไป หรือช้าเกินไป

2.3 แบ่งประโยคเป็นข้อความสั้นๆ ได้อย่างเหมาะสม

2.4 ต้องรู้จักเน้นเสียงอย่างพอเหมาะแก่เรื่อง

2.5 อ่านให้ดังพอที่จะได้ยินทั่วไป

2.6 อ่านให้คล่องชัดถ้อยชัดคำ

2.7 รู้จักวิธีอ่านเรื่องตามประเภทของเรื่อง ซึ่งเรียกว่าอ่านตีบท

2.8 ผู้อ่านไม่ยกหนังสือหรือเอกสารที่อ่านบังหน้าตนเอง

2.9 ผู้อ่านควรวางสีหน้าให้เป็นปกติ

2.10 ให้ผู้อื่นฟังได้ทัน ต้องไม่เอาตนเองเป็นมาตรฐาน

วิธีวัดคุณภาพของการอ่านออกเสียง ควรอ่านหนังสือบางตอนหน้าชั้นเรียน หรืออ่านสู่กันฟังเป็นกลุ่มย่อย ช่วยกันวิจารณ์แก้ไข ถ้าตีชมกันด้วยความจริงใจย่อมรู้ข้อบกพร่องได้ หรือใช้เครื่องบันทึกเสียง เพื่อนำมาฟังทบทวนค้นหาข้อบกพร่องกันได้อย่างละเอียดยิ่งขึ้น

ลาวินธ์ สังขพันธ์านนท์, และคนอื่นๆ (2549, หน้า 18) ได้แบ่งประเภทของการอ่านเป็น 2 ประเภทได้แก่

1. การจำแนกประเภทตามลักษณะการอ่านแบ่งได้ 2 ประเภทคือ

1.1 การอ่านออกเสียงหมายถึงการอ่านโดยวิธีการเปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำหรือเสียงแล้วถ่ายทอดเสียงออกมาเป็นความคิด แบ่งเป็น 3 แบบ ได้แก่ การอ่านร้อยแก้ว การอ่านร้อยกรอง และการอ่านทำนองเสนาะ

1.2 การอ่านในใจ หมายถึง การอ่านที่ถ่ายทอดตัวอักษรออกมาเป็นความคิดโดยตรง การอ่านในใจเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยทักษะและความชำนาญ ผสมผสานกับการหมั่นฝึกฝน

ตนเองเพื่อก่อให้เกิดความชำนาญในการอ่าน ทักษะที่สำคัญในการอ่านในใจ ได้แก่ ทักษะการอ่านได้เร็วและทักษะการเข้าใจความหมาย ทักษะในการอ่านเร็ว เป็นเรื่องของกลไกการอ่าน หรือการเคลื่อนไหวของสายตา ทักษะการเข้าใจความหมายเป็นหัวใจสำคัญของการอ่าน เพราะหากมีระดับความเร็วในการอ่านดีแต่ไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาของสิ่งที่อ่านได้ การอ่านก็จะไม่ประสบผลสำเร็จการที่ผู้อ่านจะเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่านได้จะต้องมีพื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้

2. การจำแนกประเภทตามวิธีการอ่าน แบ่งได้ 5 ประเภท คือ

2.1 การอ่านอย่างคร่าว ๆ เป็นวิธีการอ่านที่จะใช้เมื่อต้องการสำรวจว่าจะอ่านหนังสือนั้นต่อไปโดยละเอียดหรือไม่ การอ่านอย่างคร่าว ๆ จะอ่านเพียงชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง สารบัญ คำนำ หรือเป็นการอ่านเพียงบางตอนเพื่อดูจำนวน การอ่านเพื่อสังเกตเนื้อหาหรือการอ่านเพื่อคัดสรรชนี ค้นหาหัวข้อที่ต้องการว่ามีหรือไม่

2.2 การอ่านแบบตรวจตรา เป็นวิธีการอ่านละเอียดในข้อความที่ต้องการรู้เป็นการอ่านเพื่อเก็บข้อมูล คือ การอ่านหนังสือในหัวข้อเรื่องเดียวกันจากหนังสือหลายๆ เล่ม เพื่อเปรียบเทียบและคัดเลือกก่อนจะสรุปและนำส่วนที่ตนเองต้องการมาใช้ นิยมใช้กันมากในการอ่านเพื่อการทำรายงานการทำวิจัย การค้นคว้าหรือการทำวิทยานิพนธ์

2.3 การอ่านแบบศึกษาค้นคว้า เป็นการอ่านอย่างละเอียดถี่ถ้วนตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย เพื่อให้รู้เนื้อหาอย่างละเอียดลึกซึ้งทุกชั้นตอน และเก็บแนวคิดเพื่อสรุปสาระสำคัญของเนื้อหาทั้งหมด

2.4 การอ่านเชิงวิเคราะห์หรือการอ่านตีความ เป็นวิธีการอ่านที่ต่อเนื่องจากวิธีการอ่านแบบศึกษาค้นคว้า คือการอ่านอย่างละเอียดให้ได้ใจความครบถ้วน แล้วจึงแยกแยะส่วนประกอบออกให้ได้ว่าส่วนต่าง ๆ นั้นมีความหมายและความสำคัญอย่างไร

2.5 การอ่านโดยใช้วิจารณ์ญาณ คือ การอ่านโดยสอดแทรกการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อ่านไปด้วย โดยผู้อ่านจะต้องมีความรู้พื้นฐานมาก และต้องอาศัยเทคนิคการอ่านทุกวิธีอย่างมีประสิทธิภาพ แล้วจึงเกิดการสรุปประมวลเป็นความคิดรวบยอด สามารถวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและถูกต้อง

สรุปได้ว่า การอ่านแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การอ่านออกเสียง คือ การเปล่งเสียงถ้อยคำ หรือเครื่องหมายต่าง ๆ ที่เขียนไว้ออกมา ให้ชัดถ้อยชัดคำและให้เป็นที่เข้าใจแก่ผู้ฟัง 2) การอ่านในใจ คือ การแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นความคิด และนำความคิดนั้นไปใช้ประโยชน์

5. กระบวนการอ่าน

กระบวนการอ่าน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความซับซ้อนหลายประการ ตั้งแต่การสัมผัสตัวอักษรทางตาจนถึงกระบวนการรับรู้ทางสมอง ได้มีนักวิชาการศึกษากล่าวถึงกระบวนการอ่านไว้ดังนี้

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542, หน้า 15) กล่าวถึงกระบวนการอ่านว่า การอ่านเป็นกระบวนการรับและส่งสารอย่างมีระบบโดยมีความคิดเป็นแกนกลางและมีเป้าหมายในการอ่านดังนี้

1. การมองเห็น ตัวอักษร คำ ข้อความ หรือสัญลักษณ์
 2. การอ่านออกหรืออ่านได้
 3. การเข้าใจ ความหมายของตัวอักษร คำ ข้อความ ประโยค ถ้อยคำ สำนวนหรือสัญลักษณ์ สามารถตีความ วิเคราะห์ วิจารณ์และสังเคราะห์ได้
 4. การนำไปใช้ให้ถูกกับวัตถุประสงค์
- ศรีรัตน์ เจริญจันทร์ (2542, หน้า 47) ได้เสนอว่า กระบวนการอ่านมี 4 ขั้นตอนสรุปได้ดังนี้

1. การรับรู้คำ หมายถึงการรู้จักและจำรูปคำได้ สามารถออกเสียงอ่านได้หากรู้จักคำ และจำรูปคำได้มากเท่าใดก็จะยิ่งเข้าใจเรื่องราวมากขึ้นเท่านั้น
 2. เข้าใจประโยคหรือสารที่อ่าน การเข้าใจประโยคหรือสาร หรือเรื่องราวที่อ่านต้องอาศัยการแปล การตีความ ประกอบกับประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับคำ ประโยค หรือข้อความนั้นๆ
 3. การตอบสนองต่อสาร เมื่อเข้าใจสารแล้ว ผู้อ่านจะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสารนั้น เช่น คัดค้าน เห็นด้วย ความรู้สึกตอบสนองต่อสารนี้เกิดจากสติปัญญา ความรู้พื้นฐานและประสบการณ์เดิมรวมกับความเข้าใจสารที่อ่านอยู่
 4. การบูรณาการความคิด ผู้อ่านจะรวบรวมและสรุปความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้อ่านแล้ว ผสมผสานกับประสบการณ์เดิม ต่อจากนั้นสมองจะเลือกรับหรือจดจำเฉพาะสิ่งที่ต้องการ
- แฮริส, และซิเพย์ (Harris, & Sipay, 1979, p. 19) ได้กล่าวถึงกระบวนการของการอ่านว่ามีดังนี้

1. การรับสัมผัส (sensation) การอ่านจะเริ่มจากตาทั้งสองข้างจะกระทบ
2. กับเครื่องหมายและตัวอักษร โดยอาศัยแสงเป็นกระบวนการทำงานของตาอันจะเป็นทางนำไปสู่สมองจะวินิจฉัยต่อไปว่าเป็นอะไร นั่นคือจะต้องใช้ความรู้ว่าเห็นอะไรด้วยกระบวนการนั้นต้องใช้ตัวหนังสือที่พิมพ์ได้ชัดเจน
3. การรับรู้ (perception) เป็นขั้นตีความโดยอาศัยประสบการณ์เดิม
4. การรับรู้รายบุคคลของผู้เ็นมักจะเกี่ยวข้องกับข้อมูล (schema) เป็นกระบวนการหลังจากรับสัมผัสแล้ว เมื่อสายตามีการส่งภาพที่เห็นหรือตัวอักษรที่เห็นไปสู่สมอง สมองจะรับแล้วตีความออกมาว่าสิ่งที่เห็นตัวอักษรคือตัวอะไร
5. ทำความเข้าใจ (comprehension) คือกระบวนการอ่านที่ต้องอาศัย
6. ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของประโยคจากกลุ่มที่พบเห็นและทราบว่กลุ่มคำนั้นหมายถึงอะไร ทำอะไร อย่างไร
7. การตอบสนอง (reaction) เมื่อเข้าใจแล้วก็ตอบสนองโดยผ่าน

8. กระบวนการพูดหรือการเขียน

ฮาฟเมอร์, และ จอลลี (Hafmer, & Jolly, 1982, pp. 4-8) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางความคิดจากการถอดข้อความจากตัวหนังสือ เมื่อเข้าใจความคิดจากสารที่ผู้เขียนส่งมาให้ดีแล้ว ก็นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งแบ่งกระบวนการอ่านไว้ 6 ขั้นตอน ได้แก่

1. อ่านออก อ่านได้ รู้จักคำศัพท์ต่างๆ อ่านออกเสียงได้ถูกต้อง
2. เข้าใจความหมายของคำ วลี และประโยค ดีความได้ สรุปได้
3. รู้จักใช้ความคิด สามารถวิเคราะห์ วิจารณ์ และออกความคิดเห็นอาจจะ
4. ชัดแย้งหรือเห็นด้วยกับความคิดของผู้เขียนอย่างมีเหตุผล
5. นำไปใช้ นำไปประยุกต์ หรือดัดแปลง เช่น นำเอาคำพูด ข้อคิดและ
6. ถ้อยคำสำนวนต่าง ๆ ไปใช้ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

กล่าวโดยสรุป กระบวนการอ่านเป็นกระบวนการรับรู้ในการอ่านโดยผ่านทางสายตา และสมองทำงานเป็นกระบวนการที่สัมพันธ์และต่อเนื่อง กระบวนการอ่านประกอบด้วยกระบวนการทางร่างกาย ได้แก่ ตา หู สมอง และปาก เมื่อตามองเห็นตัวอักษรแล้วส่งไปยังสมอง สมองก็จะแปลความหมายออกมาโดยใช้ประสบการณ์เดิมและความคิดมาช่วยในการแปลความ เมื่ออ่านแล้วเข้าใจความหมายที่ถูกต้องก็สามารถนำความหมายนั้นไปใช้ประโยชน์ได้ตามที่ต้องการ

6. ความหมายของการสอนอ่าน

ธีระ รุญเจริญ (2525, หน้า 28) กล่าวว่า การสอนอ่านมี 2 อย่าง คือ การอ่านออกเสียงและการอ่านในใจ แต่ที่นี้จะกล่าวถึงการอ่านออกเสียงควรอ่านเป็นประโยคไม่ให้อ่านแบบแจกลูกเน้นการอ่านวรรคตอนและอ่านชัดตามเสียงภาษาไทย การอ่านเสียงสระ พยัญชนะที่เป็นปัญหาส่วนมากจะมาจากการใช้ภาษาถิ่น ดังนั้นจึงควรฝึกบ่อยๆ การอ่านแจกลูกในการสอนคำใหม่ในแต่ละบทเรียนควรเน้นการฝึกก่อนแจกลูกหรือสะกดคำในมาตราต่างๆ

เถกิงกิจ แก้วเสนห์ (2541, หน้า 14) กล่าวว่า การสอนอ่านออกเสียงควรเปล่งเสียงตามตัวอักษรที่ปรากฏให้ถูกต้อง ตามอักขรวิธีหรือภาษา

กรมวิชาการ (2545ก, หน้า 35) กล่าวว่า การอ่านออกเสียงเป็นการอ่านเพื่อสื่อสารผู้อ่านจะต้องให้ถูกต้องชัดเจน แบ่งวรรคให้ถูกต้อง

บรรเทา กิตติศักดิ์ (2541, หน้า 41) กล่าวว่า การอ่านออกเสียงเป็นการอ่านเพื่อการสื่อสารเป็นการอ่านให้ผู้อื่นฟังเพื่อถ่ายทอดเรื่องราว

สรุปการอ่านออกเสียงคือการถ่ายทอดตัวอักษรออกมาเป็นเสียง และเป็นการอ่านที่ผู้อื่นสามารถได้ยินเสียงอ่านด้วย หรือการอ่านหนังสือโดยการที่ผู้อ่านออกเสียงเปล่งเสียงออกมาในขณะที่อ่าน การอ่านออกเสียงช่วยให้สามารถจดจำคำศัพท์ได้และออกเสียงได้ถูกต้อง ตลอดจนสามารถนำไปถ่ายทอดเรื่องราวให้ผู้อื่นรับรู้ได้

7. ความสำคัญของการอ่านออกเสียง

ได้มีนักวิชาการศึกษากล่าวถึงความสำคัญของการอ่านออกเสียง ดังนี้

กรมวิชาการ (2544, หน้า 20) ได้อ้างถึงปรากฏกาพิเศษในการสัมมนาเรื่อง การใช้ภาษาไทยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ที่พูดถึงความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านออกเสียงให้ถูกต้องทั้งเสียงสระ พยัญชนะและวรรณยุกต์เป็นสิ่งจำเป็นเพราะจะทำให้คนไทยใช้ภาษาไทยถูกต้อง สื่อสารได้เข้าใจตรงกันตามความคิดของคนไทย เป็นภาษาประจำชาติและใช้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการดำรงชีวิตต่อไป

สนิท สัตโยภาส (2545, หน้า 89) ได้กล่าวว่า การอ่านออกเสียงมีความสำคัญในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและยังมีความจำเป็นในด้านของการประกอบอาชีพต่าง ๆ เป็นอย่างมาก

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2550, หน้า 157) การสอนทักษะการอ่านออกเสียง เป็นการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องฝึกให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติการอ่านจนเกิดทักษะ การอ่านบท ร้อยกรอง อ่านข่าว อ่านบทความ อ่านประกาศโฆษณา ผู้เรียนต้องได้รับการฝึกจนเกิดทักษะจึงจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างดี

จากความสำคัญของการออกเสียงดังกล่าวสรุปได้ว่า การอ่านออกเสียงมีความสำคัญด้านการสื่อสารและการดำรงชีวิตประจำวัน นอกจากนี้การอ่านออกเสียงที่ถูกต้องยังเป็นการออกถึงความ เป็นไทยและวัฒนธรรมอันดีงามของคนไทย

8. หลักการอ่านออกเสียง

การอ่านออกเสียงเป็นการอ่านตามตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ ออกเสียงตามปกติ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจและมีความคิดคล้ายตามอย่างถูกต้อง ชัดเจน เป็นการเปล่งเสียงตามตัวอักษรที่ปรากฏให้ถูกต้องตามอักษรวิธีหรือภาษา โดยใช้วิธีเกี่ยวข้องกับการออกเสียง (เถกิงกิจ แก้วเสน่ห์, 2541, หน้า 8)

กองทัพ เคลือบพณิชกุล (2542, หน้า 93-103) กล่าวถึงหลักการของการอ่านออกเสียง เป็นการอ่านให้เกิดเสียงดัง คือ การเปล่งเสียงตามตัวอักษร ถ้อยคำและเครื่องหมายต่าง ๆ ที่เขียนไว้ออกมาให้ถูกต้อง ชัดถ้อยชัดคำ และเป็นที่น่าสนใจแก่ผู้ฟังการอ่านออกเสียงผู้อ่านจะต้องอาศัยการทำงานที่สัมพันธ์กันระหว่างสายตา สมองและอวัยวะในการออกเสียง การอ่านผู้อ่านจะต้องใช้สายตากวาดไปบนตัวอักษรครั้งละหนึ่งวรรค และต้องแบ่งใจความไว้แปลงความคิดเป็นเสียง แล้วจึงเปล่งเสียงออกมาให้ตรงความหมายของถ้อยคำ การอ่านออกเสียงแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ อ่านเรื่องที่เป็นร้อยแก้ว และเรื่องที่เป็นร้อยกรอง ซึ่งมีข้อควรคำนึงในการอ่านออกเสียงดังนี้

1. ความชัดเจน เป็นการอ่านออกเสียงได้ชัดถ้อย ชัดคำทั้งเสียงสระเสียงพยัญชนะเสียงวรรณยุกต์ และพยัญชนะควบกล้ำ รวมทั้งออกเสียงตัว ร ล ให้ชัดเจน ไม่สับสน จากเสียงร เป็น ล น้ำเสียงที่เปล่งออกมาต้องตั้ง ฟังชัด ไม่ดังมากหรือน้อยเกินไป

2. ความถูกต้อง เป็นการอ่านออกเสียงได้ถูกต้องตามอักขรวิธีของไทย หรือตามอักขรวิธีของภาษาอื่นที่ไทยนำมาใช้ ซึ่งจะต้องศึกษาหลักการอ่านที่ถูกต้อง จากหนังสือตำราหลักภาษาไทย และใช้พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เป็นหลัก

3. ความคล่องแคล่ว เป็นการอ่านออกเสียงที่อ่านได้ต่อเนื่อง ไม่ติดขัดหรือเสียจังหวะในการอ่านออกเสียง ความคล่องแคล่วจะเกิดขึ้นได้จากการฝึกฝนทักษะการอ่านออกเสียง รวมทั้งการฝึกทักษะการใช้สายตากวาดไปบนตัวอักษรให้ได้จังหวะและรวดเร็ว

4. การใช้น้ำเสียงได้ตามเนื้อเรื่อง เป็นการอ่านถูกต้องตามลักษณะคำประพันธ์ (อ่านร้อยกรอง) เช่น คำครุสहुในคำฉันท์ อ่านออกเสียงโท เสียงเอก ตามโคลงสี่สุภาพ มีการเอื้อนเสียงระหว่างวรรค และมีการอ่านจังหวะออกเสียงโดยเว้นจังหวะมีน้ำเสียงหนักเบาเพื่อให้เกิดความไพเราะ

5. การเว้นจังหวะวรรคตอน เป็นการอ่านออกเสียงที่ไม่ทำให้ความหมายผิดไปจากสารเดิม ทำให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายไม่คลาดเคลื่อน ผู้อ่านควรได้ทดลองอ่านและทำความเข้าใจข้อความให้ดีเสียก่อน

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2542, หน้า 24) ได้นำเสนอหลักวิธีและแนวทางที่ใช้ในการสอนอ่านไว้ดังนี้ ได้กล่าวถึง

1. ครูควรคำนึงถึงความพร้อมของนักเรียน
2. ครูควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. นักเรียนมีความสนใจในการอ่านแตกต่างกัน บางคนชอบอ่านหนังสือทุกประเภท ทุกโอกาส บางคนสนใจบางประเภทและช่วงของความสนใจก็แตกต่างกัน
4. ครูควรคำนึงถึงการส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีในการอ่าน
5. ฝึกในด้านการจับหนังสือ ทำนั้ง การรู้จักเลือกหนังสืออ่าน
6. ฝึกในด้านความเร็วในการอ่าน และอ่านให้ถูกวิธี
7. หลังจากฝึกอ่านแล้วควรมีกิจกรรมต่อเนื่อง เช่น ให้เขียนแสดงความคิดเห็นให้ตอบคำถามจากเนื้อหาที่อ่าน ให้ออกมาพูดสรุปเรื่องราวที่อ่าน

วิภาพร นิธิปรีชานนท์ (2550, หน้า 2) หลักการอ่านออกเสียง มีดังนี้

1. อ่านให้นำพียง ผู้อ่านจะต้องลองซ้อมอ่านในใจครั้งหนึ่งก่อนเพื่อให้รู้เรื่องราวการอ่านต้องเว้นวรรคตอน มีการเน้นถ้อยคำอ่านอย่างคล่องแคล่วไม่ตะกุดตะกัก
2. อ่านให้ถูกต้องตามอักขรวิธีตามความนิยม การอ่านเป็นทักษะจึงต้องมีการฝึกอ่านอยู่เสมอผู้อ่านจะต้องทราบหลักเกณฑ์ในการอ่านถ้าไม่แน่ใจควรใช้พจนานุกรม
3. อ่านให้ชัดเจน ได้แก่ การอ่านออกเสียงพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์อย่างถูกต้อง เช่น อ่านออกเสียง ร ล ว หรือคำควบล้ำ
4. อ่านมีจังหวะ แบ่งวรรคตอนได้ถูกต้อง ผู้อ่านอาจทำเครื่องหมาย / คั่นข้อความเว้นวรรค เพราะถ้าอ่านผิดย่อมทำให้ความหมายผิดไป

5. อ่านให้คล่องแคล่ว ต้องอาศัยการฝึกฝนอยู่เสมอตั้งนั้นต้องรู้จักการกวาดสายตาในการอ่าน

สรุปได้ว่า หลักวิธีและแนวทางที่ใช้ในการสอนอ่านออกเสียงในระดับประถมศึกษา เพื่อให้การอ่านมีความถูกต้อง ชัดเจน คล่องแคล่ว มีจังหวะและน้ำเสียงที่เหมาะสมจะต้องประกอบด้วยขั้นเตรียมการอ่าน ขั้นสอนอ่านออกเสียง และขั้นจัดกิจกรรมหลังการอ่านและเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความคิดและนำไปใช้ประโยชน์ได้ดี จะต้องคำนึงถึงความพร้อม ความต้องการ ประสบการณ์ และความสามารถในการรับรู้เด็ก

9. วิธีการสอนอ่าน

หนังสือ พุททษะวัน (2533, หน้า 117-118) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสอนอ่าน ดังนี้

1. ขั้นเตรียม ได้แก่ การเตรียมตัวที่จะสอนนับตั้งแต่เด็กก้าวย่างเข้าโรงเรียนในวันแรก รวมถึงการปฐมนิเทศเด็ก การพัฒนาความพร้อมและการแก้ไขช่วยเหลือให้เด็กได้เรียน และได้เล่นร่วมกันไปด้วย

1.1 การเตรียมการอ่าน ถือว่าเป็นการเริ่มงานในขั้นการปรับปรุงพื้นฐานภาษาพูด กิริยา มารยาท และระเบียบในการอยู่ร่วมกัน โดยใช้การฟัง การพูด ในการเตรียมตัวเด็ก การสังเกต การเรียกชื่อ สิ่งของ สภาพแวดล้อมทั่วไปทั้งในโรงเรียนและทางบ้าน ตลอดจน การเล่าถึงกิจวัตรประจำวัน

1.2 การพัฒนาและตรวจสอบความพร้อมในการอ่าน เช่น การสังเกตความเหมือน ความแตกต่าง ความสัมพันธ์ของกล่ามเนื้อกับสายตา การฝึกลีลามือ การเล่นเกม การขับร้อง การฝึกกวาด ปั่น พับกระดาษ เพื่อนำไปสู่การพูด การฟังได้อย่างกว้างขวาง

1.3 การฝึกอ่าน เริ่มนับตั้งแต่การฝึกอ่านพจนานุกรมภาพ (พยัญชนะ) พจนานุกรมเสียง (สระ) การฝึกนึกคำที่เริ่มด้วยพยัญชนะต้นหรือเสียงพร้อมกับการช่วยเหลือ แก้ไขอย่างใกล้ชิดจากครูผู้สอนไปด้วย

1.4 ฝึกอ่านบัตรคำประกอบภาพ และบัตรประโยคประกอบภาพเรื่องราวหรือนิทานสั้นๆ โดยฟังจากครูอ่านหนังสือ และเปิดให้ดูภาพไปด้วย

1.5 ฝึกฟังครูเล่านิทาน นิทานพื้นบ้าน เด็กฝึกพูดหรืออ่านตามครูและฝึกให้เด็กที่ฟังเล่าเรื่องอย่างย่อๆ ได้

1.6 ฝึกท่องจำบทประพันธ์ง่ายๆ ต่อคำสัมผัสหรือคำคล้องจองเป็นตอนๆ

2. ขั้นเริ่มอ่าน หมายถึง การเริ่มอ่านหนังสือที่เป็นเรื่องราวสั้นๆ นิทาน กิจวัตรประจำวันโดยใช้วิธีจำรูปคำ และภาพประกอบ

2.1 ฝึกอ่านคำ และประโยคประกอบภาพ

2.2 ฝึกอ่านประโยค และเรื่องราว โดยอาศัยภาพประกอบช่วย

2.3 ฝึกอ่านนิทานสั้นๆ หรือเรื่องราวที่ครู และนักเรียนจัดเตรียมหรือแต่งขึ้น หรือแผนภูมิประสบการณ์ที่ช่วยขยายประสบการณ์

- 2.4 ฝึกให้ใช้การเทียบคำ เทียบประโยค เพื่อใช้ประโยชน์ในการอ่าน
3. ชั้นอ่านหนังสือ เด็กหรือมีความก้าวหน้าในการอ่าน ได้แก่ ขมารภการใช้การอ่านได้ยาวนานขึ้น โดยสามารถใช้วิธีสะกดตัวผสมคำช่วยในการอ่านคำแปลกๆ ใหม่ ๆ
- 3.1 ฝึกอ่านนิทาน เรื่องราว เหตุการณ์ และกิจวัตรประจำวันที่ใช้คำแปลกๆ
- 3.2 ฝึกอ่านนิทานที่ยาวขึ้น และสามารถเล่าเรื่องราว ลำดับเหตุการณ์ได้
- 3.3 ฝึกอ่านบทประพันธ์สั้นๆ โดยการรู้จักลงจังหวะสัมผัส
- 3.4 ฝึกอ่านเรื่องราว บทความ และสามารถจำรูปคำ เทียบคำ สะกดตัว ใช้เทคนิคการเดารูปประโยค และเข้าใจความหมายได้
- 3.5 ฝึกอ่านแบบเก็บใจความ และสามารถประเมินตัวละคร บทความต่างๆ ได้ดีจนนำไปใช้แสดงความคิดเห็นรายงานได้
4. ชั้นเสริมสร้างนิสัยในการอ่านที่ดี หมายถึง สามารถอ่านในใจได้เร็ว สามารถอ่านเพื่อค้นคว้าหาคำตอบ หาความเพิลิตเพิลินจากการอ่านโดยวิธีอ่านคร่าว ๆ
- 4.1 ฝึกอ่านในใจ และความสนใจในการอ่าน อ่านหนังสือได้หลายรสนหลายประเภท
- 4.2 ฝึกอ่านหนังสืออ่านประกอบเพื่อค้นหาสาระสำคัญ
- 4.3 ฝึกอ่านแบบคร่าวๆ เพื่อให้ได้สิ่งที่สนใจและเก็บสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน ประเมินเรื่องราว และวิจารณ์หนังสือที่อ่านได้
5. ชั้นอ่านหนังสือได้อย่างกว้างขวาง หมายถึง สามารถเล็งเห็นคุณค่าประโยชน์ของการอ่าน เกิดรสนิยมในการอ่านหนังสือประเภทใดประเภทหนึ่ง มีความสนใจในวรรณคดีเรียงร้อยและสารคดี จนสามารถหยิบยกส่วนดีเด่นขึ้นอ้างอิง ชักชวนให้ผู้อื่นสนใจภาษาได้สรุปได้ว่า การอ่านมี 2 ประเภท คือ การอ่านในใจและการอ่านออกเสียงการสอนอ่านที่ดี ครูผู้สอนต้องรู้จักหาข้อความหรือคำที่จะให้เด็กอ่านต้องเป็นสิ่งที่น่าสนใจและเร้าความสนใจให้เด็กอยากอ่าน ก่อนอ่านออกเสียงควรให้เด็กอ่านในใจก่อน เพื่อการอ่านออกเสียงที่ถูกต้อง การฝึกอ่านออกเสียงควรฝึกเป็นกลุ่มก่อน เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่น ก่อนที่จะฝึกอ่านเป็นรายบุคคล นอกจากนั้นการสอนอ่านที่ดีควรมีขั้นตอนการสอน โดยเริ่มจากขั้นเตรียมการอ่านขั้นเริ่มอ่าน ชั้นอ่านหนังสือแตก ชั้นเสริมสร้างนิสัยในการอ่าน ตลอดจนชั้นอ่านหนังสือได้ แต่ในเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรเริ่มจากขั้นเตรียมการอ่าน และให้อ่านได้อย่างถูกต้องเพื่อให้เป็นผู้ที่มีนิสัยรักการอ่าน

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2550, หน้า 156-158) ได้นำเสนอวิธีการสอนอ่านออกเสียงตามลำดับขั้น ดังนี้

1. พิจารณาประเภทของข้อความที่จะนำมาอ่าน ข้อความแต่ละประเภท เช่น นิทาน สารคดี ข่าว และบทความที่ให้ความรู้ลึกต่างๆ ย่อมมีวิธีการอ่านแตกต่างกัน ดังนั้น ครูจึงควรแนะนำให้นักเรียนพิจารณาข้อความก่อนการอ่านเพื่อให้รู้ว่าเป็นประเภทใด แล้วจึงพิจารณาต่อไปว่าจะอ่านอย่างไร โดยคำนึงถึงหลักสำคัญว่าการอ่านออกเสียงที่ตนจะอ่านนั้นจัดอยู่ในประเภทใดใน 4 ข้อนี้

- 1.1 อ่านเพื่อให้ผู้ฟังซึ่งมีสารประเภทเดียวกันกับตนรับรู้
 - 1.2 อ่านเพื่อเป็นการติดตามผลการอ่านในใจของตนว่าสามารถเก็บใจความได้ครบถ้วนหรือไม่
 - 1.3 อ่านเพื่อให้ผู้ฟังซึ่งไม่มีสารประเภทเดียวกันกับตนรับรู้
 - 1.4 อ่านตามจุดมุ่งหมายที่ครูกำหนด เช่น อ่านบทตลก บทตื่นเต้น บทละคร บทสนทนา ฯลฯ
2. แนะนำลักษณะของการอ่านออกเสียงที่ดี ควรคำนึงถึงหลักต่อไปนี้
 - 2.1 ไม่รู้สึกกระตาคอหายหรือเก้อเขินขณะอ่านออกเสียงต่อหน้าผู้อื่น
 - 2.2 ออกเสียงชัดเจนและถูกต้องเพื่อให้ผู้ฟังจับใจความได้ถูกต้อง
 - 2.3 ไม่อ่านข้ามหรืออ่านกระโดด ทำให้ผู้ฟังเข้าใจผิด เพราะใจความไม่ต่อเนื่องกัน
 - 2.4 เว้นวรรคตอนในการอ่านให้ถูกต้อง
 - 2.5 อ่านใส่ความรู้สึกตามบทของผู้เขียนโดยพิจารณาตามประเภทของสารที่อ่าน
 3. จัดกิจกรรมการอ่านออกเสียงควบคู่กับการอ่านในใจ หมายความว่า เมื่อมีการอ่านในใจ ควรมีการอ่านออกเสียงต่อกันไป เพื่อให้นักเรียนและเห็นความแตกต่าง เป็นการฝึกความถูกต้องในการอ่านออกเสียง และเป็นการช่วยทำให้กิจกรรมการสอนอ่านมีความสมบูรณ์มากขึ้น
 4. การเตรียมสื่อเพื่อใช้ในการอ่านออกเสียง มีหลายวิธี ดังนี้
 - 4.1 นักเรียนเป็นผู้เตรียมสื่อ เช่น แต่งบทละครหรือนิทาน หาข่าว และข้อความอื่นๆ แล้วนำมาอ่านออกเสียง
 - 4.2 ครูเตรียมนิทานที่ตรงกับความสนใจของนักเรียนสื่อที่นำมาใช้อ่านออกเสียงจะต้องคำนึงถึงความยากง่ายให้เหมาะสมกับความสามารถในการอ่านของนักเรียนและจะต้องไม่ยาวจนเกินไป เพราะมุ่งที่จะให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้อ่าน หากมีคำที่นักเรียนอ่านออกเสียงไม่ถูกต้อง ควรให้เปิดพจนานุกรมทุกครั้ง เพื่อตรวจสอบเสียงอ่านของคำที่ถูกต้องต่อไป
 5. วิธีฝึกอ่านออกเสียง ควรดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้
 - 5.1 อ่านออกเสียงพร้อมกันเป็นกลุ่ม ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 5-6 คน ให้มีนักเรียนที่ช้อย่กับนักเรียนที่กล้าแสดงออกคละกัน เพื่อฝึกให้คนที่มินิสัยไม่กล้า แสดงออกเกิดความเชื่อมั่นและไม่รู้สึกเคอะเขิน ครูพิจารณาความพร้อมเพรียง และความถูกต้องเป็นประการสำคัญ การอ่านในลักษณะนี้ สามารถใช้เป็นกิจกรรมขั้นพื้นฐานของการฝึกอ่านประสานเสียงและการร้องเพลงประสานเสียงได้เป็นอย่างดี
 - 5.2 อ่านออกเสียงเป็นรายบุคคลตามข้อความหรือบทเรียนที่กำหนดให้ ซึ่งมีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง วิธีการอ่าน ครูควรแจกบทอ่านก่อนลงมืออ่านออกเสียง เพื่อให้ฝึกอ่านคำยาก และเว้นวรรคตอนในการอ่านให้ถูกต้อง นอกจากนั้น ให้นักเรียนฝึกการเน้นเสียง

และใส่อารมณ์ประกอบการอ่านตามข้อความที่กำหนดไว้ ครูอาจจัดทำเป็นเวทีสำหรับผู้ที่จะอ่านออกเสียง หรืออาจมีฉากประกอบเพื่อให้แลดูตื่นเต้นและสนุกสนานสำหรับผู้ร่วมกิจกรรม

5.3 ให้ดูตัวอย่างจากผู้ใหญ่ที่อ่านออกเสียงดี เพื่อฝึกหัดตามแบบอย่าง เช่น โฆษณาอ่านข่าวโทรทัศน์ตลอดจนผู้ที่มีชื่อเสียงในการอ่านออกเสียงบทความต่าง ๆ สิ่งสำคัญที่จะต้องเน้น คือ การอ่านที่จะได้ผลดีนั้นต้องมีการฝึกฝนทุกวัน

คมสันต์ คมน์ทิพย์รัตน์ (2552, หน้า 26-33) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสอนอ่าน ดังนี้

1. ขั้นเตรียม ได้แก่ การเตรียมตัวที่จะสอนนับตั้งแต่เด็กก้าวย่างเข้าโรงเรียนในวันแรก รวมถึงการปฐมนิเทศเด็ก การพัฒนาความพร้อมและการแก้ไขช่วยเหลือให้เด็กได้เรียนและได้เล่นร่วมกันไปด้วย

1.1 การเตรียมการอ่าน ถือว่าเป็นการเริ่มงานในขั้นการปรับปรุงพื้นฐานภาษาพูด กิริยา มารยาท และระเบียบในการอยู่ร่วมกัน โดยใช้การฟัง การพูด ในการเตรียมตัวเด็ก การสังเกต การเรียกชื่อ สิ่งของ สภาพแวดล้อมทั่วไปทั้งในโรงเรียนและที่บ้าน ตลอดจน การเล่าถึงกิจวัตรประจำวัน

1.2 การพัฒนาและตรวจสอบความพร้อมในการอ่าน เช่น การสังเกตความเหมือน ความแตกต่าง ความสัมพันธ์ของกล่ามเนื้อกับสายตา การฝึกกล้ามมือ การเล่นเกมการขับร้อง การฝึกวาด ปั้น พับกระดาษ เพื่อนำไปสู่การพูด การฟังได้อย่างกว้างขวาง

1.3 การฝึกอ่าน การฝึกอ่านที่ดีนั้นควรเริ่มตั้งแต่การฝึกอ่านพจนานุกรมภาพ (พยัญชนะ) พจนานุกรมเสียง (สระ) การฝึกนึกคำที่เริ่มด้วยพยัญชนะต้นหรือเสียงพร้อมกับการช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากครูผู้สอนไปด้วย

1.4 ฝึกอ่านบัตรคำประกอบภาพ และบัตรประโยคประกอบภาพเรื่องราวหรือนิทานสั้น ๆ โดยฟังจากครูอ่านหนังสือ และเปิดให้ดูภาพไปด้วย

1.5 ฝึกฟังครูเล่านิทาน นิทานพื้นบ้าน เด็กฝึกพูดหรืออ่านตามครูและฝึกให้เด็กที่ฟังเล่าเรื่องอย่างย่อ ๆ ได้

1.6 ฝึกท่องจำบทประพันธ์ง่าย ๆ ต่อคำสัมผัสหรือคำคล้องจองเป็นตอน ๆ

2. ขั้นเริ่มอ่าน หมายถึง การเริ่มอ่านหนังสือที่เป็นเรื่องราวสั้น ๆ นิทาน กิจวัตรประจำวันโดยใช้วิธีจำรูปคำ และภาพประกอบ

2.1 ฝึกอ่านคำ และประโยคประกอบภาพ

2.2 ฝึกอ่านประโยค และเรื่องราว โดยอาศัยภาพประกอบช่วย

2.3 ฝึกอ่านนิทานสั้น ๆ หรือเรื่องราวที่ครู และนักเรียนจัดเตรียมหรือแต่งขึ้นหรือแผนภูมิประสบการณ์ที่ช่วยขยายประสบการณ์

2.4 ฝึกให้ใช้การเทียบคำ เทียบประโยค เพื่อใช้ประโยชน์ในการอ่าน

3. ขั้นอ่านหนังสือ เด็กหรือมีความก้าวหน้าในการอ่าน ได้แก่ สามารถใช้การอ่านได้ยาวนานขึ้น โดยสามารถใช้วิธีสะกดตัวผสมคำช่วยในการอ่านคำแปลก ๆ ใหม่ ๆ

- 3.1 ฝึกอ่านนิทาน เรื่องราว เหตุการณ์และกิจวัตรประจำวันที่ใช้คำแปลก ๆ
 - 3.2 ฝึกอ่านนิทานที่ยาวขึ้น และสามารถเล่าเรื่องราว ลำดับเหตุการณ์ได้
 - 3.3 ฝึกอ่านบทประพันธ์สั้น ๆ โดยการรู้จักลงจังหวะสัมผัส
 - 3.4 ฝึกอ่านเรื่องราว บทความ และสามารถจำรูปคำ เทียบคำ สะกดตัวใช้เทคนิคการเดารูปประโยค และเข้าใจความหมายได้
 - 3.5 ฝึกอ่านแบบเก็บใจความและสามารถประเมินตัวละคร บทความต่าง ๆ ได้ดีจนนำไปใช้แสดงความคิดเห็นรายงานได้
 4. ชั้นเสริมสร้างนิสัยในการอ่านที่ดี หมายถึง สามารถอ่านในใจได้เร็ว สามารถอ่านเพื่อค้นคว้าหาคำตอบ หาความเพลิดเพลินจากการอ่านโดยวิธีอ่านคร่าว ๆ
 - 4.1 ฝึกอ่านในใจและความสนใจในการอ่าน อ่านหนังสือได้หลายรสหลายประเภท
 - 4.2 ฝึกอ่านหนังสืออ่านประกอบเพื่อค้นหาสาระสำคัญ
 - 4.3 ฝึกอ่านแบบคร่าว ๆ เพื่อให้ได้สิ่งที่สนใจและเก็บสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน ประเมินเรื่องราว และวิจารณ์หนังสือที่อ่านได้
 5. ชั้นอ่านหนังสือได้อย่างกว้างขวาง หมายถึง สามารถเล็งเห็นคุณประโยชน์ของการอ่าน เกิดรสนิยมในการอ่านหนังสือประเภทใดประเภทหนึ่ง มีความสนใจในวรรณคดีเรีงรรมย์ และสารคดี จนสามารถหยิบยกส่วนดีเด่นขึ้นอ้างอิง ชักชวนให้ผู้อื่นสนใจภาษาได้
- สรุปได้ว่า การอ่านมี 5 ขั้นตอนคือ 1) ชั้นเตรียม 2) ชั้นเริ่มอ่าน 3) ชั้นอ่านหนังสือ 4) ชั้นเสริมสร้างการอ่านที่ดี และ 5) ชั้นอ่านหนังสือได้อย่างกว้างขวาง

10. การสอนอ่านตามลักษณะพัฒนาการทางภาษาของเด็กประถมศึกษา

ได้มีผู้กล่าวถึงลักษณะพัฒนาการทางภาษาของเด็กระดับประถมศึกษา ไว้ดังนี้

กรรณิการ์ พวงเกษม (2540, หน้า 4-7) เด็กจะมีพัฒนาการทางภาษาตั้งแต่คลอดออกมาจากครรภ์มารดา โดยได้สัมผัสกับภาษาพูดเป็นอันดับแรกจากแพทย์และพยาบาล และจากบิดา มารดาและญาติพี่น้อง ซึ่งในระยะแรกเด็กจะเข้าใจ จนกระทั่งเด็กโตสามารถจะเลียนเสียงพูดได้ คืออายุประมาณ 12 เดือน และเด็กจะเริ่มเรียนรู้ภาษาหนังสือเมื่ออายุประมาณ 3 ขวบ 6 เดือน เด็กจึงเรียนรู้ภาษาพูดได้ก่อนภาษาเขียน ซึ่ง วรณิ โสมประยูร (2539, หน้า 61-66) ได้กล่าวไว้ว่าเด็กระดับประถมศึกษาจะมีอายุตั้งแต่ 6 ขวบขึ้นไปจะมีลำดับขั้นของการพัฒนาการทางภาษาดังนี้ คือ อายุ 6 ขวบ เข้าโรงเรียน รู้จักภาษาอย่างมีความคิด ฟังคำศัพท์ที่รู้เรื่อง และรู้จักใช้ประโยคพูดได้ หมายความว่าเข้าใจ เช่น หน้าร้อน หน้าฝน อ่านหนังสือสำหรับเด็กง่าย ๆ เป็นบ้าง และจำคำบางคำได้ เขียนประโยคสั้น ๆ ได้ เมื่ออายุได้ 6-7 ขวบ จะพูดมากขึ้น และมักใช้ตัวเองเป็นศูนย์กลางในการพูด บางครั้งก็ชอบบ่น สามารถใช้คำศัพท์ในชีวิตประจำวันได้เพิ่มมากขึ้น ชอบฟังนิทานหรือนิยายที่ยาวขึ้น รู้จักใช้ภาษาแสดงอารมณ์รักใคร่หรือเกลียดชังและแสดงความรู้สึกของตนเมื่อเห็นด้วยหรือโต้แย้ง สนใจหนังสือที่ภาพเกี่ยวกับเรื่องธรรมชาติ ชอบหัดอ่านหนังสือด้วยตัวเอง และชอบอ่าน

เสียงดัง เขียนรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนได้ เพราะสามารถควบคุมการใช้กล้ามเนื้อให้ประสานกับตา พออายุ 8 ขวบ ชอบฟังนิยาย ชอบเล่นนิทาน และชอบคุยโอ้อวด ใช้คำที่เป็นนามธรรมได้ รู้เหตุผลและรู้ปัญหามากขึ้น สามารถรับรู้และมีความเข้าใจได้กว้างขวางขึ้นเริ่มใช้ภาษาลับซึ่งเป็นภาษาเฉพาะกลุ่ม (ทั้งพูดและเขียน) เริ่มอ่านหนังสือด้วยตนเองได้ และชอบอ่านเสียงเงิบ ๆ ในใจ เขียนได้มากขึ้นและเพิ่มความเรียบร้อยในการเขียน

สรุปได้ว่า พัฒนาการทางภาษาของเด็กจะค่อย ๆ เริ่มพัฒนาการตามลำดับขั้นเรียงต่อเนื่องจากอายุตั้งแต่แรกเกิด ครูผู้สอนภาษาไทยจึงควรทราบและเข้าใจพัฒนาการทางภาษาของเด็ก เพื่อเป็นพื้นฐานความเข้าใจในเรื่องภาษาและความเป็นมา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กอย่างเหมาะสมต่อไป

11. การวัดผลการอ่านออกเสียง

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2550, หน้า 158) ได้เสนอแนวทางการวัดผลการอ่านออกเสียง ดังนี้

1. การใช้เทคนิคในห้องเรียน ครูปฏิบัติได้ด้วยการสังเกตการพูดออกเสียงและการแสดงออกของนักเรียนการให้อ่านออกเสียงแต่ละครั้งจะมีนักเรียนจำนวนหนึ่งที่อ่านตก อ่านเพิ่ม อ่านเร็ว หรือปฏิบัติตนไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการวางท่าทางในการอ่าน ครูจึงควรตั้งข้อสังเกตและหาทางปรับปรุงข้อบกพร่องในการอ่านดังนี้

1.1 นักเรียนมีปัญหาการอ่านออกเสียงคำบางคำ ควรให้ฝึกอ่านคำนั้นให้ได้เสียก่อน

1.2 ถ้านักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการกวาดสายตาควรให้ฝึกการกวาดสายตาจนกว่าจะชำนาญ

1.3 นักเรียนไม่มีความมั่นใจในการอ่านออกเสียง ควรฝึกให้อ่านกับครูเป็นรายบุคคล

1.4 ถ้านักเรียนรู้สึกกังวลที่จะอ่านถ้อยคำอันเป็นภาษาพูดของผู้เขียน ครูควรให้อ่านออกเสียงอย่างธรรมดาโดยไม่ต้องใส่ความรู้สึก

1.5 ถ้านักเรียนอ่านช้าบ่อย ๆ ครูต้องค้นหาสาเหตุว่าเป็นเพราะเหตุใด

1.6 ถ้ามีคำยากหลาย ๆ คำ ครูควรแนะนำให้นักเรียนรู้จักคำยากและอ่านออกเสียงคำเหล่านั้น

1.7 ถ้านักเรียนไม่เข้าใจความหมายของคำ ควรให้รู้จักเดาความหมายโดยใช้ประโยคข้างเคียง

1.8 นักเรียนวันวรรคไม่ถูกต้อง ครูควรแนะนำก่อนที่จะเริ่มอ่านออกเสียง

2. การใช้แบบทดสอบอย่างไม่เป็นทางการ ครูกำหนดข้อความตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะวัด แล้วให้นักเรียนอ่าน ครูติดตามการอ่านเพื่อพิจารณาว่ามีข้อบกพร่องในส่วนใดบ้าง เช่น อ่านผิด อ่านซ้ำ อ่านข้ามคำ อ่านตะกุกตะกักและจับใจความไม่ได้ เพื่อห้ห้คะแนนต่อไป

3. การใช้เครื่องมืออย่างเป็นทางการ เครื่องมือชนิดนี้มักเป็นแบบสังเกตที่ครูเป็นผู้ใช้เพื่อรวบรวมข้อมูลอันจะนำไปปรับปรุงแก้ไขปัญหาการอ่านออกเสียงให้ดีขึ้น

การวัดผลการอ่านออกเสียงนั้นครูผู้สอนควรใช้เทคนิคกระบวนการวัดผล ตลอดจนใช้เครื่องมือในการวัดผลอย่างหลากหลาย เพื่อให้การวัดผลการอ่านออกเสียงเป็นไปตามวัตถุประสงค์และนำผลไปปรับปรุงแก้ไขปัญหาด้านการออกเสียงให้ดีขึ้น

คำคล้องจอง

1. ความหมายของคำคล้องจอง

สมาน สองสีดา (2537) คำสัมผัสคล้องจองหมายถึงคำที่ประสมสระเดียวกัน และมีตัวสะกดในมาตราเดียวกัน

กระทรวงศึกษาธิการ (2541, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของคำคล้องจอง หมายถึงคำประพันธ์ อาจเป็นโคลง กลอน ฯลฯ ซึ่งใช้ถ้อยคำง่าย ๆ และมีความหมายไม่มากนัก มีเนื้อหาสาระง่าย ๆ เด็กท่องแล้วเกิดความสนุกสนาน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 (2546, หน้า 247) ให้ความหมายคำคล้องจอง ว่า “ก. รับสัมผัสกัน, ไม่ขัดกัน” ส่วนคำ “สัมผัส” นั้นได้ให้ความหมายไว้ว่า “ข้อบังคับที่ใช้ในฉันทลักษณ์เพื่อให้เสียงรับกัน” ดังนั้นคำคล้องจองจึงมีความหมายถึง “คำที่มีเสียงสัมผัสรับกัน ซึ่งอาจจะเกิดภายในวรรคเดียวกันหรือต่างวรรคกัน โดยในแต่ละวรรคจะมีคำหรือพยางค์อย่างน้อย 4 คำ หรือพยางค์ขึ้นไป” คำคล้องจอง เป็นคำที่ใช้พูดกันมานานแล้วและยังคงใช้กันอยู่ในปัจจุบันแม้บางคำจะให้ความหมายที่ไม่ชัดเจน เพราะมุ่งหวังให้คล้องจองกันเท่านั้น แต่ก็แสดงให้เห็นถึงความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนของคนไทยและร่ำรวยถ้อยคำ ทำให้ภาษาไทยมีชั้นเชิงหรือบางคนสรุปว่าเป็น อัจฉริยลักษณ์ทางภาษา

กรมวิชาการ (2546, หน้า 88) ได้ให้ความหมายของ คำคล้องจอง ว่าหมายถึง คำที่มีเสียงสระเหมือนกัน ถ้ามีตัวสะกดก็ต้องมีเสียงสระ และเสียงตัวสะกดเหมือนกัน

รัชนี ศรีไพรวรรณ (2546, หน้า 97) คำคล้องจอง หมายถึง กลุ่มคำตั้งแต่ 2 คำ ขึ้นไป ที่มีเสียงคล้องจองกันและเสียงที่คล้องจองกันนั้นเกิดจากคำสัมผัส คำคล้องจองอาจจะมีตั้งแต่ 2 คำ ถึง 6 คำ ใจความของคำคล้องจองจะต้องเป็นเรื่องเดียวกันและจะมีที่กลุ่มคำก็ได้แล้วแต่ใจความ

นภดล สังข์ทอง (2551, หน้า 68) คำคล้องจอง หมายถึง คำที่มีเสียงรับสัมผัสกัน ถูกต้องกันไม่ขัดกัน คล้องจองกันและเป็นคำที่ออกเสียงรับสัมผัสกัน

เครือรัตน์ เรื่องแก้ว (2554, หน้า 1) คำคล้องจอง หมายถึง คำที่รับสัมผัสกัน ไม่ขัดกัน คล้องจอง สัมผัสกันด้วยรูปสระและตัวสะกด เช่น ก่อร่างสร้างตัว คุณงามความดี

สรุปได้ว่า คำคล้องจอง หมายถึง คำที่มีเสียงสัมผัสคล้องจองกัน หรือกลุ่มคำที่มีเสียงรับสัมผัสคล้องจองกัน ด้วยรูปสระและตัวสะกด ใช้ถ้อยคำ และเนื้อหาสาระง่าย ๆ มีความหมายหรือไม่ ก็ได้ ซึ่งปรากฏในรูปของคำคล้องจอง หรือคำประพันธ์ประเภทกลอน โคลง กาพย์

2. ความสำคัญของคำสัมผัสคล้องจอง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนคำสัมผัสคล้องจองสำหรับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากตามที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ ดังนี้

ณรงค์ ทองปาน (2526, หน้า 124) กล่าวถึงความสำคัญของร้อยกรองประกอบการเล่นหรือ คำคล้องจอง ไว้ดังนี้

1. เป็นบทเพลงสำหรับเด็กให้เด็กร้องเล่นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน หรือร้องล้อเลียนกัน
2. เป็นการช่วยผู้ให้เด็กได้บริหารอวัยวะต่างๆ ให้แข็งแรงมีพละนาถายสมบรูณ์
3. เป็นการส่งเสริมให้เด็กรู้จักเล่นกันเป็นหมู่คณะ เป็นการฝึกเข้าสังคม ไปในตัว
4. ช่วยส่งเสริมความจำ โดยเริ่มจากข้อความสั้น ๆ ง่าย ๆ และนับเป็นการให้การศึกษากเด็กทางหนึ่งด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 44) กล่าวถึงวัตถุประสงค์หรือความสำคัญของคำคล้องจองไว้ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาภาษา
2. เพื่อฝึกความจำ
3. เพื่อให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน
4. เพื่อฝึกระเบียบวินัย

นิตยา ประพฤติกิจ (2540, หน้า 134) กล่าวถึงความสำคัญของร้อยกรองว่า นอกจากเพลงกล่อมเด็กแล้ว การอ่านหนังสือที่มีคำคล้องจองสั้น ๆ และง่าย ๆ จะช่วยให้เด็กสนุกกับภาษา ยิ่งทำให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ด้วยแล้ว ยิ่งทำให้เด็กเกิดความภูมิใจที่สามารถแต่งเรื่องต่อได้ ยิ่งกว่านั้นยังเป็น การส่งเสริมให้เด็กได้คิดสร้างสรรค์และได้ใช้ภาษาอย่างกว้างขวางขึ้น

จิระประภา บุญยนิษฐ์, ละออ ชูติกร, และศรีสมบัติ เทพกาญจนา (2544, หน้า 67) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายหรือความสำคัญในการสอนบทร้อยกรองหรือคำคล้องจองให้แก่เด็กไว้ ดังนี้

1. เพื่อสนองความต้องการทางธรรมชาติในเรื่องของจังหวะ เด็ก ๆ มีความสนใจมีความสุขที่ได้ทำเสียงหรือท่าทางให้เข้ากับจังหวะหรือได้ฟังเสียงที่เป็นจังหวะ
2. เพื่อช่วยปกป้องและส่งเสริมพัฒนาการทางด้านจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
3. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็ก ช่วยให้เด็กใช้ภาษาได้ดี ใช้ถ้อยคำที่ถูกต้อง ชัดเจน สามารถใช้ระดับเสียงแสดงออกซึ่งความรู้สึกได้ตรงความหมาย เช่น ประหลาดใจ ดีใจ กลัว ตกใจ เสียใจ ฯลฯ
4. ช่วยให้ได้เรียนรู้การใช้วรรคตอน ก่อนที่จะอ่านหนังสือ ซึ่งเป็นการฝึกฝนตามธรรมชาติเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยฝึกฝนเด็กให้รู้จักสังเกต
5. เพิ่มพูนความรู้ในด้านต่างๆ ให้แก่เด็ก

6. ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์มากขึ้น
7. ช่วยให้ผู้ใหญ่และเด็กมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

รัชนี ศรีไพรวรรณ (2546, หน้า 146) ได้ให้ความหมายของ บทร้อยกรองว่า หมายถึง ข้อความที่เกิดจากศิลปะแห่งการเลือกใช้ถ้อยคำอันไพเราะและ ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ ร้อยกรองใช้ถ้อยคำถ่ายทอดให้เกิดอารมณ์เกิดความสุข ความเบิกบาน หรือความสะเทือนใจ ตลอดจน ทำให้เกิดความคิด จินตนาการและได้เสนอแนะบทร้อยกรองนั้นมีคุณค่าต่อเด็กดังนี้

1. ช่วยให้เกิดความละเมียดละไมในจิตใจ บทร้อยกรองที่ไพเราะสามารถ โน้มน้าวจิตใจผู้ฟังให้เกิดความประทับใจได้โดยเฉพาะเด็ก ๆ ที่จิตใจยังอ่อนเยาว์ในชั้นแรกยังฟังเพื่อความไม่เข้าใจก็พอใจเสียงสัมผัสคล้องจองเสียงสูงต่ำของทำนอง และน้ำเสียงอันไพเราะของผู้ขับกล่อมเช่น ใน บทเห่กล่อมเด็กจะฟังน้ำเสียงที่แสดงความรักใคร่ของแม่หรือผู้ขับกล่อม ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดคุ้นเคย เป็นน้ำเสียงที่ชวนฟัง ชวนให้เพลินและชวนให้หลับ บทเห่กล่อมส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาแสดงความรักใคร่ ห่วงใยในตัวเด็ก เมื่อเด็กฟังเข้าใจความหมายจะเกิดความสุข ความอบอุ่น และความวางใจความรู้สึกเหล่านี้ จะเข้าสู่จิตใจของเด็กที่ละน้อย ๆ จนแนบแน่นกลายเป็น ความละเมียดละไมอ่อนโยน

2. ช่วยให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินทำให้เด็กมีความเบิกบานบทร้อยกรอง บทเพลง บทร้องประกอบการเล่น ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็ก บทร้อยกรองจึงมีคุณค่าต่อเด็กเป็นอันมาก

3. บทร้อยกรองช่วยให้เด็กเกิดความคิดเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ บทร้อยกรองที่ไพเราะกวี หรือผู้แต่งย่อมจะสรรหาคำ และข้อความที่นอกจากจะให้ความไพเราะแล้ว ยังแฝงแง่คิดต่าง ๆ ไว้ อย่างแนบเนียนเมื่อเด็กได้ฟังหรือได้อ่านถ้อยคำเหล่านั้นก็จะสื่อความหมายให้เด็กเกิดความคิดตามไปด้วย

4. บทร้อยกรองช่วยให้เด็กมีจินตนาการ จินตนาการคือการคิดสร้างภาพขึ้นในจิตใจ เมื่อเด็กได้ฟังหรือได้อ่านบทร้อยกรองที่ไพเราะทั้งเสียงของคำและมีทั้งความหมาย ตลอดเนื้อหาชวนคิด เด็กจะคิดตาม คิดวาดภาพจากเนื้อหาที่ได้ฟังเกิดเป็นภาพขึ้นในจิตใจ ภาพที่เกิดขึ้นนั้นอาจให้ทั้งความสุขหรือความรู้สึกสะเทือนอารมณ์ก็ได้ และจะเป็นจุดที่ก่อให้เกิดแนวคิดหรือความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นในจิตใจของเด็ก อันจะนำไปสู่การริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้ ในอนาคต

5. ช่วยให้เกิดมีคุณธรรม หรือลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์บทร้อยกรองที่มีเนื้อหาแฝงคติหรือคุณธรรมต่าง ๆ จะถ่ายทอดซึมซาบเข้าสู่จิตใจของเด็ก ถ้าได้อ่านหรือฟังบ่อยเข้า ก็จะเป็นนิสัย เช่น ความเข้าใจผู้อื่น ความเมตตา กรุณา ความเสียสละ ความรับผิดชอบ

6. บทร้อยกรองช่วยให้เด็กจดจำความรู้หรือเรื่องราวที่ควรจดจำได้เร็วและได้ง่ายกว่า ข้อความที่เป็นร้อยแก้วหรือความเรียง เพราะคำที่สัมผัสที่คล้องจองกันช่วยให้จำได้ง่ายและจำได้ไม่ลืม

สรุปได้ว่าการสอนคำคล้องจองมีความสำคัญกับเด็กปฐมวัยมากเพราะจะช่วยให้เด็กได้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เด็กได้ฝึกกระบวนการคิด การจำทำให้เข้าใจบทเรียน มีพัฒนาการทางสังคมและพัฒนาการทางภาษาได้ดียิ่งขึ้น

3. ประเภทของคำคล้องจอง

ณรงค์ ทองปาน (2526, หน้า 125) กล่าวถึงประเภทของคำคล้องจองไว้ว่า คำคล้องจองหรือร้อยกรอง (Poetry) สำหรับเด็ก นั้นอาจจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ร้อยกรองสำหรับเด็กเล็ก (nursery rhymes)

1.1 เพลงกล่อมเด็ก เป็นวรรณคดีประเภทมุขปาฐะ (oral literature) ซึ่งน่าจะมีวิวัฒนาการมาจากการเล่านิทานหรือนิยายให้เด็กฟังเวลาก่อนนอน โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน นอนหลับง่ายและอบอุ่นใจว่า ขณะที่ตนนอนหลับนั้นมีคนอยู่เป็นเพื่อนคอยทะนุถนอมอยู่ข้างๆ ด้วย แต่การเล่านิทานนั้นย่อมเป็นภาระแก่ผู้เล่า จึงมีผู้คิดเอาทำนองเพลงที่มีลีลาซ้ำๆ แทรกเข้าไปด้วยเพื่อความไพเราะ และสร้างบรรยากาศให้เด็กนอนหลับง่ายขึ้น

ตัวอย่างเพลงกล่อมเด็ก เช่น

อ้ายแมวเหมียวเอ๋ย	แยกเขี้ยวยิงฟัน
เสือปลาหน้าสั้น	กัดกันกับแมวเหมียวเอ๋ย

1.2 เพลงปลอบเด็ก เป็นบทเพลงที่ผู้ใหญ่ใช้ร้องล้อเลียน หรือปลอบเด็กอย่างหนึ่ง กับเด็กใช้ร้องล้อเลียนกันเองอย่างหนึ่ง บทเพลงบางบทแสดงถึงจิตใจอันสูงส่งของคนไทย ความรักใคร่ผูกพัน ความกตัญญู ฯลฯ เช่น ร้องปลอบหรือล้อเลียนเด็ก

ตั้งไข่ม่ม	จะต้มไข่ม่ม
ไข่ม่มปลัดลงดิน	ใครอย่ากินไข่ม่ม

2. ร้อยกรองสำหรับเด็กรุ่นเยาว์ ประกอบด้วย

2.1 เพลงประกอบการเล่นของเด็ก ตัวอย่างเช่น

จ้ำจิ้มเชือเปราะ	
จ้ำจิ้มเชือเปราะ	กะเทาะหน้าแวน
พยานเรือออกแอน	กระแทนตันกุ่ม
สาวสาวหนุ่มหนุ่ม	อาบน้ำท่าไหน
อาบน้ำท่าวัด	เอาแป้งที่ไหนผัด
เอากระจกที่ไหนส่อง	เยียมเยียมมองมอง
นกขุนทองร้องวู้	

2.2 ปริศนาคำทาย เป็นการละเล่นที่ให้ความเพลิดเพลิน และพักผ่อนหย่อนใจ นิยมเล่นในเวลากลางคืน โดยเฉพาะคืนเดือนหงาย ปริศนาคำทายนอกจากจะเป็นการเล่นแล้วยังสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มคน สำหรับเด็ก ปริศนาคำทายเป็นเสมือนแบบฝึกหัดสำหรับฝึก

ทักษะ สติปัญญา ทำให้เด็กฉลาด รู้จักการสังเกตและมีไหวพริบในการแก้ปัญหา ทั้งยังทำให้ผู้ท่าย
เกิดความเพลิดเพลิน ตัวอย่างปริศนาคำทาย เช่น อะไรเอ๋ย

คนทำไม่ได้ใช้

คนใช้ไม่ได้ทำ (โลงศพ)

สูงเทียมฟ้า

ต่ำกว่าหญ้าชนิดเดียว (ภูเขา)

2.3 บทกลอนสำหรับเด็กวัยเยาว์ (Poetry for young reader) เพลงกล่อมเด็ก เพลง
ปลอบเด็ก เพลงประกอบการเล่น และปริศนาคำทายนั้นเป็นบทกลอนมาตั้งแต่โบราณ แต่ในปัจจุบัน
นี้มักจะเขียนขึ้นมาเนื่องในโอกาสต่างๆ เช่น วันเด็กแห่งชาติ เช่น นิทานร้อยบรรทัด กลอนสักวา
กลอนบทดอกสร้อย ตัวอย่างเช่น

เด็กน้อย

เด็กเอ๋ยเด็กน้อย

ความรู้เรายังด้อยเร่งศึกษา

เมื่อเติบโตใหญ่เราจะ得有วิชา

เป็นเครื่องหาเลี้ยงชีพสำหรับตน

ได้ประโยชน์หลายสถานเพราะการเรียน จงพากเพียรไปเกิดจะเกิดผล

ถึงลำบากตรากตรำก็จำทน เกิดเป็นคนควรหมั่นขยันเอย

ปราณี เชียงทอง (2526, หน้า 75) กล่าวถึงประเภทของคำสัมผัสคล้องจองไว้ว่า
คำคล้องจองประกอบด้วย บทกล่อมเด็ก บทเด็กเล่น และบทกลอน (Nursery Rhymes) ซึ่งมี
รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. บทกล่อมเด็ก เป็นบทกลอนที่หลังไหลมาจากอารมณ์ โดยไม่ได้คิดตกแต่งให้มีความ
ประณีตแต่อย่างใด เป็นการผูกคำให้สัมผัสคล้องจองกันไปเรื่อยๆ ไม่มีลักษณะบังคับให้ลึกซึ่ง
ซับซ้อน นึกสิ่งใดได้ก็ว่าออกไปตามใจชอบ บทกล่อมเด็กเป็นคำคล้องจองที่บรรยายถึงความรัก
และความห่วงใยที่มารดาพึงมีต่อบุตรน้อยอย่างเหลือล้น จนต้องระบายออกมาเป็นถ้อยคำที่
อ่อนหวานไพเราะจับใจ และใช้สรรพนามเรียกบุตรน้อยด้วยการแสดงความห่วงหาอย่างที่สุด
ดังตัวอย่างบทกล่อมเด็ก

นอนไปเกิดเอย

ขวัญข้าวเจ้าเกิดในดอกบัว

เลี้ยงไว้หวังจะได้เป็นเพื่อนตัว ทูนหัวเจ้าคนเดียวเอย

2. บทปลอบเด็กและบทขู่เด็ก มักจะยกเอาสัตว์ต่างๆ ที่มีอยู่ใกล้ตัวเด็กมาแต่งเป็นคำ
คล้องจองในยามที่เด็กไม่ยอมนอนหลับง่าย ๆ มารดาก็จะขู่ด้วยความรักและความเอ็นดู ดังตัวอย่าง
บทปลอบเด็ก เมื่อยามเด็กงอแง หรือหกล้ม มีดังนี้

จิงจ้อเอย

มาไล่สาเกา

หมาในไล่เห่า

จิงจ้อตกน้ำ

หมาในไล่ซ้ำ

จิงจ้อดำหนิ

ได้กล้วยสองหวี

ทำขวัญจิงจ้อ

โห้ฮิ้วโห้ฮิ้ว

ตัวอย่างบทขู่เด็ก

อ้ายแมวหง่าวเอย

ตัวมันยาวไม่น้อย

สัมผัส คือ ความคล้องจองกันของถ้อยคำที่มีเสียงรับกัน ทำให้เกิดความไพเราะ ซึ่งสัมผัสนี้เป็นลักษณะบังคับที่สำคัญที่สุดของบทหรือกรองทุกชนิด และหากขาดเรื่องสัมผัสคล้องจองแล้ว จะหาความไพเราะในร้อยกรองนั้นไม่ได้ คำสัมผัสมี 2 ลักษณะ คือ

1. สัมผัสสระ มีอยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะ ดังนี้

1.1 สัมผัสสระที่มีสระคล้องจองกัน เพราะใช้สระเสียงเดียวกัน เช่น ไบ - ไส ป่า - กา นะ-คะ จะเห็นว่าเป็นคำที่มีเสียงสระคล้องจองกันเพราะใช้สระเสียงเดียวกันในมาตรา ก.กา

1.2 สัมผัสสระที่มีเสียงสระคล้องจองกัน เพราะใช้เสียงสระ และตัวสะกดมาตราเดียวกัน เช่น กาล - บ้าน จริง - นิ่ง กฏ - บท

2. สัมผัสอักษร มีลักษณะ ดังนี้

คล้องจองกันด้วยพยัญชนะต้น เป็นพยัญชนะตัวเดียวกัน เช่น ห่าง-เหิน จันทร์ - เจ้า ความ-ควาน อยาก-อยู่ หมอ-เหมือน หรือคล้องจองด้วยพยัญชนะต้นมีเสียงเดียวกัน เช่น ชั่ง-สุข เพราะ ช เป็นอักษรคู่ของ ส หรือ ทับ-ถึง เพราะ ท เป็นอักษรคู่ ของ ถ หรือ เย็น-หยาด เป็นสัมผัสอักษรระหว่าง ย กับ หย

การสัมผัสมี 2 ประเภท คือ

1. สัมผัสนอก หรือสัมผัสบังคับ ไม่มีไม่ได้ เพราะถูกฉันทลักษณ์บังคับให้มีตามกำหนดไว้ที่เรียกว่าสัมผัสนอกก็เพราะเป็นสัมผัสนอกวรรค หรือสัมผัสระหว่างวรรค สัมผัสนอกจะเป็นสัมผัสสระ

2. สัมผัสใน หมายถึง สัมผัสที่คล้องจองกันในวรรคเดียวกัน เป็นสัมผัสที่ไม่บังคับ ดังนั้นจึงไม่มีก็ได้ไม่ถือว่าผิด แต่สัมผัสในนี้เองที่ทำให้กลอนมีความงาม ความไพเราะรื่นหูเพิ่มขึ้น ถือว่าเป็นความสามารถพิเศษในการเขียน เพราะเป็นสัมผัสไม่บังคับ ถ้าสัมผัสนอกสร้างรูปร่างลักษณะ ให้แก่คำประพันธ์แล้ว สัมผัสในก็สร้างความมีชีวิตให้ สัมผัสในมีทั้งสัมผัสสระ และสัมผัสอักษร

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 19 - 47) ได้กล่าวถึงลักษณะคำคล้องจองไว้ ดังนี้

1. คำคล้องจอง 1 พยางค์ คือ คำที่ออกเสียงครั้งเดียว มีเสียงสระเดียวกันมีมาตราตัวสะกดเดียวกัน ส่วนรูปและเสียงวรรณยุกต์ต่างกันก็ได้ เช่น หยาม คล้องจองกับ ห้าม สวย คล้องจองกับ รวย สุข คล้องจองกับ ยุค แกลบ คล้องจองกับ แคบ

2. คำคล้องจอง 2 พยางค์ คือ พยางค์ท้ายของกลุ่มคำหน้า มีเสียงคล้องจองกับพยางค์แรกหรือพยางค์ที่ 2 ของกลุ่มคำหลังที่อยู่ถัดไป เช่น ดวงจันทร์ วันเพ็ญ สวยเด่น เย็นดี น้ำใจ เลื่อมใส ไม่ตรี

3. คำคล้องจอง 3 พยางค์ท้ายของกลุ่มคำหน้า มีเสียงคล้องจองกับพยางค์แรกหรือพยางค์ที่ 2 ของกลุ่มคำที่อยู่ถัดไปเช่น ดอกดาวเรืองเหลืองอร่ามช่างงามจริง เด็กวันนี้ต้องดีเก่งแรง ฝึกฝน

4. คำคล้องจอง 4 พยางค์ คือ กลุ่มคำ 4 พยางค์ ตั้งแต่ 2 กลุ่มคำขึ้นไป พยางค์ท้ายของกลุ่มคำหน้า มีเสียงคล้องจองกับพยางค์ที่ 2 หรือพยางค์แรก หรือพยางค์ที่ 3 ของกลุ่มคำหลังที่อยู่ถัดไป เช่น เปลวแดดแผดเผาให้เราไหม้เกรียม เตรียมหวมกหรืออบเพื่อคนรอบตัว

นภดล สังข์ทอง (2551, หน้า 69) กล่าวถึง คำสัมผัสคล้องจอง ว่าเป็นคำที่เกิดจากการประสมด้วยสระเสียงเดียวกัน และถ้ามีตัวสะกด ก็ต้องเป็นตัวสะกดที่อยู่ในมาตราเดียวกันด้วย ทั้งนี้โดยไม่ต้องคำนึงถึง เสียงวรรณยุกต์ ตัวอย่าง เช่น

คำว่า กา คล้องจองกับคำว่า นา หมา จำ กล้า ฯลฯ

คำว่า บิน คล้องจองกับคำว่า กิน ลีน นิล ถิ่น พิณ ฯลฯ

คำว่า ไป คล้องจองกับคำว่า ใจ ไกล ให้ คัย ไพธ ฯลฯ

ลักษณะของคำคล้องจอง

1. ประสมสระเสียงเดียวกัน เช่น คำว่า ไป คล้องจองกับคำที่ประสม หรือออกเสียงสระ ไอ ได้แก่ คำว่า ไก่ ให้ ไพธ คัย (คำเหล่านี้ แม้ไม่ใช่ประสมด้วยสระไอ แต่อ่านออกเสียงเป็นสระ ไอ คือ ไส)

2. ถึงจะเป็นสระเสียงเดียวกัน แต่คำหนึ่งเป็นสระเสียงสั้น คำหนึ่งเป็นสระเสียงยาว เช่น กะ – กา มิติ-มิต ชั่ง – ช่าง ฯลฯ ก็ไม่ถือว่าคล้องจองกัน

3. ถ้ามีตัวสะกด ไม่จำเป็น จะต้องเป็นอักษร ตัวเดียวกัน แต่จะต้องอยู่ในมาตราเดียวกัน เช่น คำว่า สอน มีเสียงพยัญชนะต้น คือ ส เสือ ประสมด้วยสระ ออ ตัวสะกดอยู่ในแม่ กน คำที่คล้องจองก็ต้องเป็นคำที่ประสมด้วยสระ ออ ตัวสะกดก็ต้องอยู่ในแม่ กน เช่นกัน เช่น คำว่า ตอน ก้อน กลอน หนอน มอญ พร (พอน) ฯลฯ

4. ต้องมีพยัญชนะต้นต่างกัน เช่น คำว่า มา (ม ม้า เป็นพยัญชนะต้น) คล้องจองกับคำว่า สา (ส เสือ เป็นพยัญชนะต้น) คำว่า เติน (ต เด็ก เป็นพยัญชนะต้น) คล้องจองกับคำว่า เนิน (น หนูเป็นพยัญชนะต้น) ฯลฯ

คำบางคำถึงแม้ว่าจะประสมด้วยสระ หรือเสียงสระเดียวกัน ตัวสะกดอยู่ในมาตราเดียวกัน และวรรณยุกต์เสียงเดียวกันก็ตาม แต่ถ้ามีพยัญชนะต้น เป็นตัวเดียวกัน ไม่จัดเป็นคำคล้องจอง หากเรียกว่า คำพ้องเสียง (คำที่อ่านออกเสียงเหมือนกัน แต่ความหมายไม่เหมือนกัน) เช่น คำว่า

บาท บาท บาทร บาทศก (อุ)บาทว์

กาน กาล การ การณ กาญจน์ กานต์ กานท์ กาท

จัน จันท์ จันท์ จันท์ จรรย์ จัญ(ไร) ฯลฯ

คำเหล่านี้จัดเป็น คำพ้องเสียง อย่างไรก็ตาม คำที่มีพยัญชนะต้นเสียงเดียวกัน สระเสียงเดียวกัน แต่หากเสียงวรรณยุกต์ต่างกัน ก็สามารถเข้ารับสัมผัสในบทร้อยกรองได้ เช่น กาน – ก้าน ลาน – ล้าน – หลาน จา – จ้า – จำ ฯลฯ

5. คำคล้องจองอาจใช้รูป และเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน หรือต่างกันได้ก็ได้ เช่น คำว่า วิ่ง (รูปวรรณยุกต์เอก เสียงโท) คล้องจอง กับคำว่า ทิ้ง จริง อิ่ง ลิง ปลิง ฟิง กลิ้ง ฯลฯ คำว่า ป้าย (รูปวรรณยุกต์จัตวา เสียงจัตวา) คล้องจอง กับคำว่า ซ้ำ กา หนา หวา พร้า กล้า ล้า ตา ม้า ฯลฯ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ลักษณะคำสัมผัสคล้องจอง จะมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ สัมผัสสระ ที่มีเสียงสระเดียวกัน ถ้ามีตัวสะกดต้องมาตราเดียวกัน และสัมผัสอักษร หรือสัมผัสพยัญชนะ มีลักษณะที่พยัญชนะต้นเป็นตัวเดียวกัน หรือมีเสียงเดียวกัน

แผนการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ

ฉันท ชาติทอง (2551, หน้า 133) กล่าวว่า ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างแท้จริง ผู้สอนจะต้องศึกษา กระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ เทคนิคการสอน เพื่อนำจุดเน้นลำดับขั้นตอน การจัดกิจกรรมของแต่ละเทคนิคไปใช้ และกล่าวว่า สิ่งที่สำคัญที่ผู้สอนควรรู้คือ แนวการสอน กำหนดการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ ปัญหาที่พบในการทำแผนการจัดการเรียนรู้หลักในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. การกำหนดหัวข้อเรื่อง (theme) หัวข้อเรื่อง กำหนดจากสภาพปัญหาหรือความต้องการของชุมชน ผู้เรียนในที่นี้ให้นำหัวข้อเรื่องย่อยแต่ละเรื่องจากผังหลักสูตรมาเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

2. การเขียนสาระสำคัญ (concept) สาระสำคัญ หมายถึง บทสรุปในความสำคัญของเรื่อง เน้นถึงความคิดรวบยอด หลักการ ทักษะหรือลักษณะนิสัยที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน แต่ละหัวข้อเรื่องนั้นเป็นหัวใจ หรือตะกอนความรู้ความสามารถที่จะติดตัวผู้เรียนไปใช้ในอนาคตการเขียนสาระสำคัญ มีหลักการเขียน ดังนี้

2.1 เขียนในรูปประโยคบอกเล่า ในลักษณะสรุป ลักษณะเด่น หรือให้เห็นสาระของเนื้อหาที่จะสอนหรือการบอกเหตุผล หรือการให้คำนิยาม หรือจำกัดความ หรือบอกประโยคหรือคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ หรือบอกโทษ หรือผลร้ายที่ผู้เรียนจะได้รับ หรือเขียนเป็นสุภาษิต คติ หรือคำคม

2.2 เขียนในลักษณะกว้างหรือแคบก็ได้ ขึ้นอยู่กับครูและผู้เรียน ซึ่งจะวัดเป็นรูปธรรมได้

2.3 สาระสำคัญในแต่ละเรื่อง อาจมีประเด็นที่หลากหลายซึ่งผู้เขียนสาระสำคัญต้องกำหนดว่า อะไรคือความต้องการที่จะให้เกิดผลร่วมกับผู้เรียน

2.4 เขียนสาระสำคัญ ต้องให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ปลายทาง

3. กำหนดขอบเขตเนื้อหาเป็นการระบุว่าหัวข้อเรื่องนี้มีความสัมพันธ์หรือบูรณาการกับวิชาใดบ้างและระยะเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

3.1 ผู้เขียนหลักสูตรต้องรู้ขอบเขต โครงสร้างของหลักสูตร แกนกลางของแต่ละระดับชั้น

3.2 เขียนขอบเขตของเนื้อหาให้บูรณาการองค์ความรู้ ครอบคลุมหลักสูตรที่มีอยู่ในจุดประสงค์หลักของหลักสูตรนั้น

3.3 กำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนทั้งการศึกษาด้วยตนเอง และศึกษาจากกิจกรรมและการพบกลุ่ม

4. การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้ดำเนินการโดยวิธีของทฤษฎีเชิงระบบ (system approach) ดังนี้

ขั้นที่ 1 ครูและผู้เรียนร่วมกันแสวงหาและถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 2 ครูนำความรู้ที่ได้รับไปใช้หรือไปปฏิบัติกับชีวิตจริง

ขั้นที่ 3 ผู้เรียนนำเสนอผลของการใช้ หรือปฏิบัติรวมทั้งการประยุกต์ความรู้ไปใช้จริง

5. การกำหนดสื่อการเรียนรู้การสอนเป็นการระบุว่า ในการเรียนการสอนตามหัวข้อเรื่อง (theme) นั้นๆ จะต้องใช้สื่ออุปกรณ์อะไรบ้าง โดยระบุตามจุดประสงค์ของแต่ละเรื่องทั้งสื่อที่ค้นคว้าและสื่อการเรียนรู้การสอน

6. การวัดผลและประเมินผลเป็นการประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ผู้เรียนได้เรียนตามจุดประสงค์ ที่กำหนดไว้ โดยดูจากผลการนำความรู้ไปปฏิบัติ หรือขยายความรู้โดยวิธีต่างๆ การให้คะแนน อาจให้คะแนนจากผลของงาน ซึ่งได้จากแฟ้มสะสมผลงานที่ผู้เรียนได้เก็บสะสมไว้โดยผู้เรียนประเมินชิ้นงานของตนเองและเลือกชิ้นงานที่ดี พอใจที่สุดเพื่อประเมินต่อไป

2. หลักการ แนวคิด การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ

การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับเป็นเทคนิคที่ริเริ่มโดย แกรนด์, และเจย์ (Grant, & Jay, 2005) อยู่ในหนังสือ Understanding ในปี ค.ศ.1998 ทั้งสองท่านนี้ได้หาวิธีการเพื่อแก้ปัญหาการประเมินผลที่เน้นการใช้แบบทดสอบแบบตัวเล็อกอย่างเดียวและได้พัฒนาวิธีการให้ภาระงานการใช้มิติคุณภาพการแสดงผลงานและแฟ้มสะสมผลงาน เพื่อให้สามารถประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดีขึ้นและยืนยันผลตามมาตรฐานการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับมิได้มุ่งแต่การประเมินเท่านั้นแต่ยังรวมถึงการออกแบบการเรียนรู้ด้วยการออกแบบตามแนวนี้ต้องตั้งต้นที่เป้าหมายที่ให้นักเรียนเข้าใจอะไร รู้และทำอะไรได้ เป้าหมายการเรียนรู้ในทรรศนะของ แกรนด์, และเจย์ นั้นหมายถึงผลที่คาดหวัง (intended outcomes) และการปฏิบัติของนักเรียน (performance standards) แต่ความเข้าใจเกี่ยวกับความหยั่งรู้ที่ซับซ้อนและการปฏิบัติ นักเรียนแสดงออกถึงความเข้าใจที่มีใช้เพียงตามหนังสือตำราแต่แสดงออกได้หลายบริบทได้หลายมิติ (facets) หลักสูตรต้องมุ่งว่านักเรียนจะเรียนรู้อะไร หลักสูตรจึงควรมองจากมุมมองของนักเรียนว่านักเรียนต้องทำอะไรมากกว่าครูจะสอนอะไร (เกษมา วรวรรณ ฒ อยู่ชญา, 2550, หน้า 8)

เฉลิม พักอ่อน (2550, หน้า 3-4) กล่าวถึง หลักการ แนวคิด การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับว่าเป็นกระบวนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดหลักฐานการแสดงผลของผู้เรียนกิจกรรมการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หรือตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังก่อนแล้วจึงออกแบบการกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและ แสดงความรู้ความสามารถตามหลักฐานการแสดงผลของผู้เรียนกิจกรรมการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่กำหนดไว้ วิธีนี้ได้เผยแพร่โดย วิกกินส์, และ แม็กไทจ์ (Wiggins, & McTighe, 1998)

ถวัลย์ มาศจรัส (2550, หน้า 9) กล่าวว่า การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับเป็นการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความเข้มข้นมุ่งผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังโดยก่อนที่จะออกแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวจะต้องมีการกำหนดสิ่งเหล่านี้ไว้อย่างชัดเจน ได้แก่

1. การกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียน
2. การกำหนดกิจกรรมการประเมินผลของผู้เรียนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

ไทรรงค์ เจนการ (2550, หน้า 1) กล่าวว่า กระบวนการออกแบบถอยหลังกลับของ วิกกินส์, และแม็กไทจ์ (Wiggins, & McTighe) เริ่มจากคิดทุกอย่างให้จบสิ้นสุด จากนั้นจึงเริ่มต้นจากปลายทางที่ผลผลิตที่ต้องการ (เป้าหมายหรือมาตรฐานการเรียนรู้) สิ่งนี้ได้มาจากหลักสูตรเป็นหลักฐานพยานการเรียนรู้ (performances) ซึ่งเรียกว่า มาตรฐานการเรียนรู้ แล้วจึงวางแผนการเรียนการสอนในสิ่งที่จำเป็นให้กับนักเรียนเพื่อเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่การสร้างผลงานหลักฐานแห่งการเรียนรู้ให้ได้

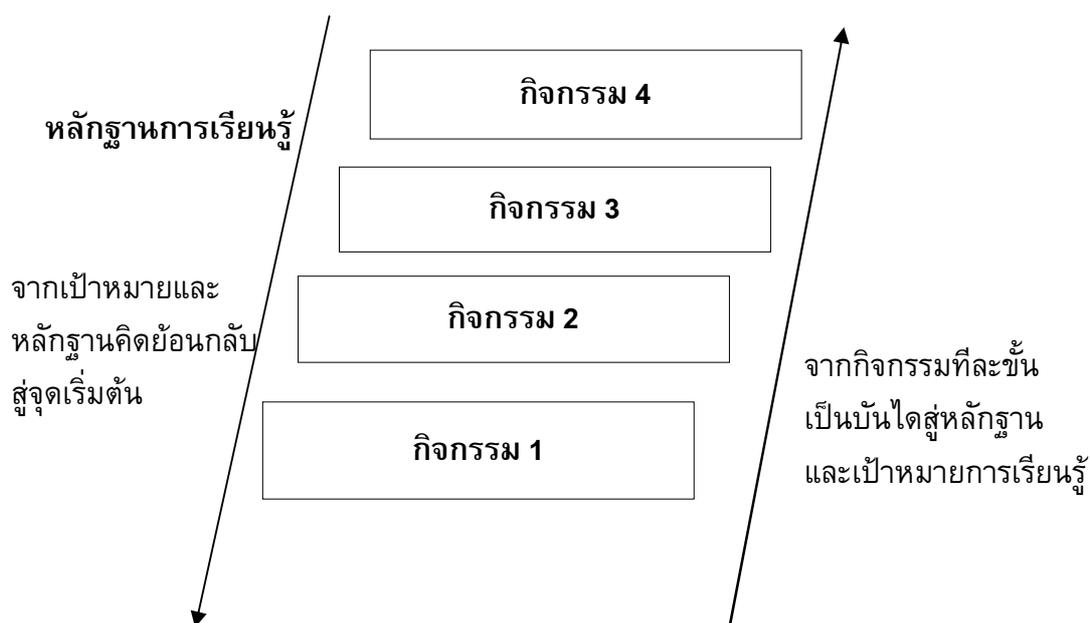
สรุปได้ว่า การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ เป็นกระบวนการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก จากนั้นวางแผนการเรียนการสอนในสิ่งที่จำเป็นให้กับนักเรียนเพื่อเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การสร้างผลงานหลักฐานการเรียนรู้

3. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวย้อนกลับ

ฉันท ชาติทอง (2551, หน้า 133) ได้นำเสนอองค์ประกอบของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ประกอบด้วย

1. ชื่อแผนทำแผนการจัดการเรียนรู้
2. ชั้น.....เรื่อง.....เวลา
3. ความคิดรวบยอด
4. จุดประสงค์ปลายทาง
5. จุดประสงค์นำทาง
6. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น
7. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
8. สาระการเรียนรู้
9. กิจกรรมการเรียนรู้
10. สื่อและแหล่งเรียนรู้

11. การประเมินผลระหว่างเรียน
 12. การประเมินเมื่อสิ้นสุดการเรียน
- กษมา วรวรรณ ณ อยุรยา (2550, หน้า 124) กล่าวถึง อธิบายถึงองค์ประกอบของการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับไว้ดังนี้
1. ยึดเอาเป้าหมายและหลักฐานของการเรียนเป็นหลัก
 2. คิดทบทวนย้อนกลับว่ามีกระบวนการ หรือขั้นตอนกิจกรรมอะไรบ้างที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายและเกิดหลักฐานของการเรียนรู้ ดังแสดงเป็นภาพ ดังนี้

ภาพ 2 ขั้นตอนการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้
ที่มา : กษมา วรวรรณ ณ อยุรยา (2550, หน้า 124)

จากภาพแสดงว่า การจัดทำแผนการเรียนรู้ตามแนวการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ จะต้องยึดเอาเป้าหมายและหลักฐานของการเรียนเป็นหลัก และคิดกิจกรรมที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายและเกิดหลักฐานของการเรียนรู้มีขั้นตอนสำคัญ คือ การกำหนดหัวข้อเรื่อง การเขียนสาระสำคัญ เขียนในรูปประโยคบอกเล่า สอดคล้องกับจุดประสงค์ปลายทาง จุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์ที่เป็นความคาดหวังที่ชัดเจนและครอบคลุมด้านความรู้สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

1. ส่วนนำ คือ ลำดับแผนการจัดการเรียนรู้ ชื่อหน่วย รายวิชา ระดับชั้น เวลา

2. ส่วนเนื้อหา คือ ความเข้าใจที่คงทน จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ทักษะคร่อมวิชา คำถามสำคัญ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการจัดการเรียนรู้ หลักฐานและวิธีการประเมินเกณฑ์การประเมิน

3. ส่วนท้าย คือ ความคิดเห็นของผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง และบันทึกหลังสอน เอกรินทร์ สีมหาศาล (2552, หน้า 6) อธิบายถึงองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ตามแนว Backward Design ประกอบด้วยหัวข้อสำคัญดังนี้

1. ชื่อหน่วยการเรียนรู้
2. มาตรฐานตัวชี้วัดชั้นปี (เป้าหมายการเรียนรู้)
3. ความเข้าใจที่คงทน / ความคิดรวบยอด
4. ชิ้นงานหรือภาระงาน
5. กรอบการวัดและประเมินผล

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (backward design) มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ เวลาเรียน ความคิดรวบยอด เป้าหมายการเรียนรู้ (ความเข้าใจที่คงทน) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ความที่คุ้นเคยและมีคุณค่าระบุสิ่งที่ต้องรู้และต้องทำ คำถามสำคัญ การกำหนดหลักฐานการเรียนรู้ การประเมินผลหรือผังการประเมิน เกณฑ์การประเมิน วิธีสอน สื่อและแหล่งเรียนรู้เหมาะสม ความคิดเห็นของผู้บริหาร ความคิดเห็นของผู้บริหาร บันทึกหลังสอน ไบความรู้และไปกิจกรรม

4. แนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ

เฉลิม พักอ่อน (2550, หน้า 3-4) ได้ให้แนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับหนึ่งหน่วยการเรียนรู้ไว้ 3 ขั้นตอนใหญ่ๆ ได้แก่

ขั้นที่ 1 กำหนดความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่ต้องการให้เกิดขึ้น (Identify desired results) ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 2 กำหนดหลักฐานการแสดงผลออกของผู้เรียนที่ต้องการให้เกิดขึ้น หลังจากได้เรียนรู้แล้วซึ่งเป็นหลักฐานการแสดงผลที่ยอมรับได้ว่า ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตามที่กำหนดไว้ (determine acceptable of learning)

ขั้นที่ 3 ออกแบบการจัดประสบการณ์เรียนรู้ (plan learning experience and Instruction) เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงผลตามหลักฐานการแสดงผลที่ระบุไว้ในขั้นที่ 2 เพื่อเป็นหลักฐานว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตามที่กำหนดไว้ในขั้นที่ 1

ฉันท ชาติทอง (2551, หน้า 122-124) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับได้ว่า มี 3 ขั้นตอนและมีขั้นตอนย่อยดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่ต้องการให้เกิดขึ้น (identify desired results) ตามมาตรฐานการเรียนรู้ / ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่

- 1.1 กำหนดเป้าหมาย
- 1.2 กำหนดสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนเข้าใจ
- 1.3 สร้างคำถามสำคัญเพื่อพิจารณาความรู้ตามเป้าหมาย
- 1.4 กำหนดสิ่งที่นักเรียนต้องรู้และต้องทำ

ขั้นที่ 2 กำหนดหลักฐานการแสดงออกของผู้เรียน (determine expression evidence of learning) ที่ต้องการให้เกิดขึ้นหลังจากได้เรียนรู้แล้วซึ่งเป็นหลักฐานการแสดงออกที่ยอมรับได้ว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตามที่กำหนดไว้

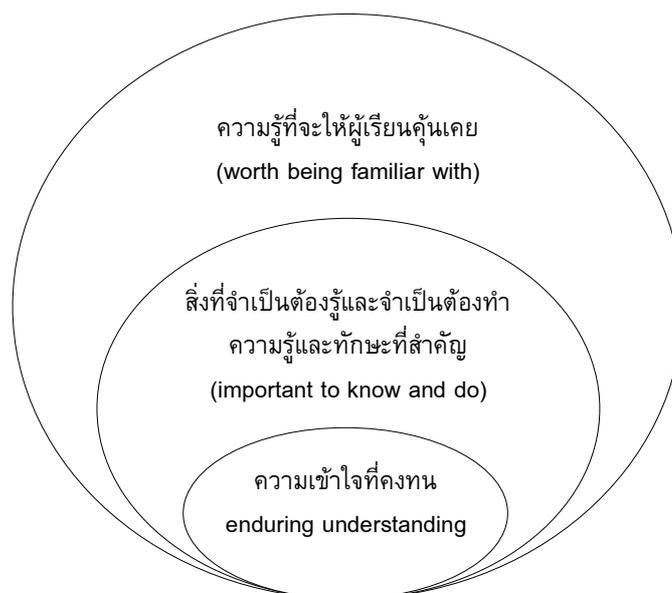
- 2.1 มีหลักฐาน ชิ้นงาน ร่องรอย เอกสาร หรือสิ่งที่เป็นผลผลิตที่เกิดจากการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 2.2 มีวิธีการประเมินที่ครูจะสามารถรับรู้และเข้าถึงชิ้นงาน ร่องรอย เอกสาร

2.3 มีเกณฑ์การประเมินคุณภาพของชิ้นงาน

ขั้นที่ 3 ออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (plan learning experience and Instruction) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตามที่กำหนดไว้ในขั้นที่ 1

เกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2550, หน้า 106-108) ได้เสนอขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดเป้าหมายที่พึงประสงค์ ในการกำหนดเป้าหมายที่พึงประสงค์ ผู้สอนจะพิจารณาว่าผู้เรียนควรรู้อะไร ควรมีความเข้าใจในเรื่องใด และควรทำอะไรได้บ้าง อะไรที่ควรค่าแก่การเรียนรู้ ควรมีความเข้าใจที่ยั่งยืนอะไรบ้าง ดังภาพ 3

ภาพ 3 การกำหนดเป้าหมายที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้
ที่มา: เกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2550, หน้า 106)

จากภาพ 3 ความหมายและความสำคัญของกรอบความคิด 3 วง ดังกล่าวนี้คือ

1. กรอบความคิดใหญ่ คือ ความรู้ที่จะให้ผู้เรียนคุ้นเคย (worth being familiar with) เป็นความรู้ทั่วไปที่ผู้เรียนคุ้นเคย สามารถหาอ่านได้โดยทั่วไปส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในหน่วยการเรียนรู้ดียิ่งขึ้น

2. กรอบความคิดกลาง คือ ความรู้และทักษะที่สำคัญ (important to know and do)ตามที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้ดียิ่งขึ้น

3. กรอบความคิดในสุด คือ ความเข้าใจที่คงทน (enduring understanding) หมายถึง แก่นของความคิดหลักที่สำคัญของหน่วยการเรียนรู้ที่มุ่งหวังให้เป็นความรู้ความเข้าใจที่ต้องแท้เป็นความรู้ความเข้าใจที่ฝังแน่นอยู่ในตัวผู้เรียน

ในการพิจารณาลำดับความสำคัญที่จัดได้ว่าเป็นความเข้าใจที่คงทนที่เป็นประโยชน์กับผู้เรียน มีเกณฑ์การพิจารณา 4 ประการ ได้แก่

1. แนวคิด หัวข้อ หรือ กระบวนการนั้น เป็นองค์ความรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในสถานการณ์ใหม่ที่แตกต่างและหลากหลายทั้งในเรื่องที่เรียนหรือว่าเรื่องอื่น ๆ

2. แนวคิด หัวข้อ กระบวนการนั้นเป็นหัวใจหลักของสิ่งที่เรียนโดยครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการ และค้นพบหลักการแนวคิดที่สำคัญด้วยตนเอง จึงจะเป็นความเข้าใจที่คงทน

3. แนวคิด หัวข้อ และกระบวนการนั้นต้องมีการดูแลเป็นพิเศษเพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเพียงใด มีเนื้อหาสาระจำนวนมากที่ซับซ้อน ยาก และเป็นนามธรรมเกินที่ผู้เรียนจะเข้าใจได้ด้วยตนเอง หัวข้อเหล่านี้ ควรได้รับการดูแลเป็นพิเศษและควรบรรจุในการเรียนการสอนมากกว่าเนื้อหาที่เข้าใจง่าย ที่ผู้เรียนอาจเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

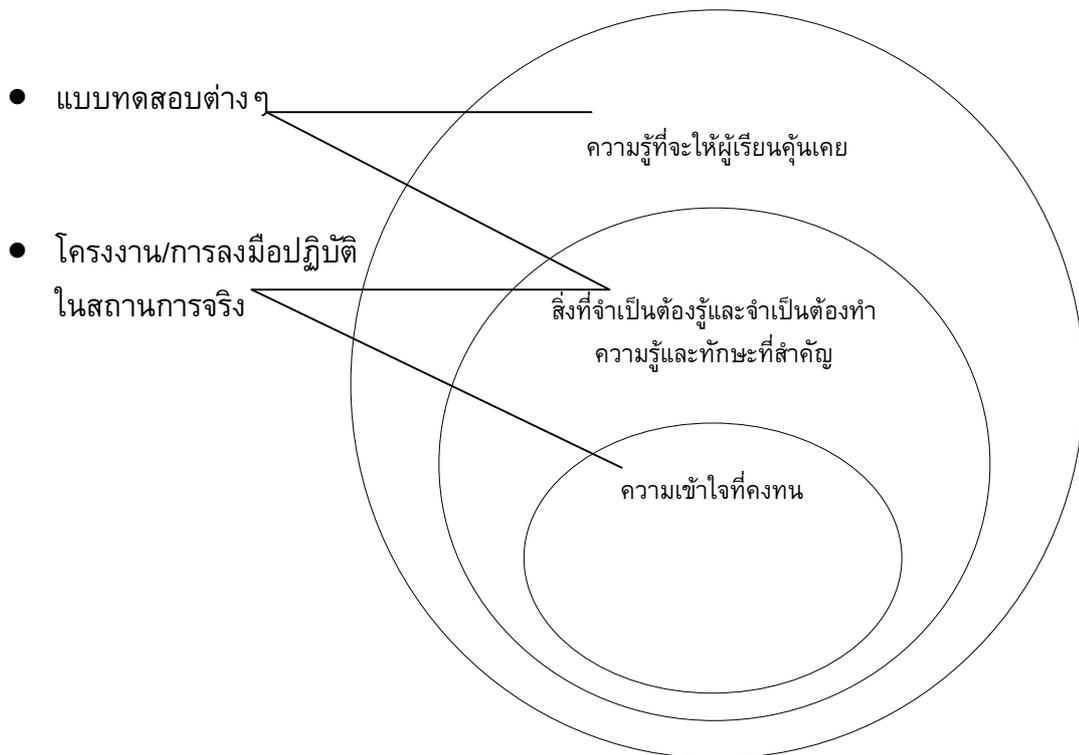
4. แนวคิด หัวข้อ กระบวนการใดที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงในการค้นหาหลักการ แนวคิด และเป็นองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนจึงทำให้ผู้เรียนสนใจที่จะทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดความรู้ จะช่วยทำให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าต่อเนื่องด้วยตนเองต่อไป

ขั้นที่ 2 การกำหนดหลักฐานการเรียนรู้ที่เป็นที่ยอมรับได้

วิธีการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับกำหนดให้ครูคิดเหมือนนักประเมินผลครูจะเริ่มวางแผนการเรียนรู้ด้วยการคิดถึงหลักฐานที่จะบ่งชี้ว่าผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ด้วยวิธีการประเมินที่หลากหลายและต่อเนื่อง ดังภาพ 4

เครื่องมือเหล่านี้ต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเป้าหมายการเรียนรู้ที่จะประเมิน ประเมินจาก

ภาพ 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามลักษณะความรู้ความเข้าใจ
ที่มา: กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2550, หน้า 107)

ขั้นที่ 3 การวางแผน การเรียนการสอน

เมื่อมีการกำหนดเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนรู้ และหลักฐานแล้วผู้สอนสามารถเริ่มวางแผนการเรียนการสอนได้ โดยอาจตั้งคำถามดังต่อไปนี้

1. ความรู้และทักษะอะไรจะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
2. กิจกรรมอะไรจะช่วยพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายดังกล่าว สื่อการสอนจึงจะเหมาะสมสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้

3. การออกแบบโดยรวมสอดคล้องและลงตัวหรือไม่ หรืออาจใช้หลักของ WHERE TO ในการออกแบบการเรียนรู้ ซึ่งมีความหมาย ดังนี้

W : หมายถึง “Where to Go” และ “What to Learn” ได้แก่การที่ครูต้องอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจว่าจุดประสงค์การเรียนรู้ หรือแผนการจัดการเรียนรู้คืออะไร คาดหวังว่าผู้เรียนจะได้เรียนรู้และมีความเข้าใจในเรื่องใดบ้าง ขั้นตอนนี้จะช่วยทำให้ครูได้ทราบพื้นฐานความรู้และความสนใจของผู้เรียนก่อนที่จะเริ่มจัดการเรียนรู้

H : หมายถึง “Hook” และ “Hold” คือการดึงความสนใจและคงความสนใจของผู้เรียนไว้

E : หมายถึง “Equip”, “Experience” และ “Explore” ซึ่งได้แก่การกระตุ้นส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้รวมทั้งได้สำรวจทำความเข้าใจในองค์ความรู้ต่างๆด้วย

R : หมายถึง “Rethink” และ “Revise” ได้แก่การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบและทบทวนความเข้าใจ และตรวจทานชิ้นงานของตนเอง

E : หมายถึง “Evaluate” คือ การให้นักเรียนได้ประเมินและประยุกต์ใช้ผลงานของตนเอง

T : หมายถึง “Be Tailored” คือ การจัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนที่แตกต่าง

O : หมายถึง “Be Organized” คือ การบริหารจัดการชั้นเรียนอย่างเหมาะสมสอดคล้องและสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นไปอย่างมีความหมาย และผู้เรียนได้มีส่วนร่วม

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการออกการเรียนรู้แบบย้อนกลับ มี 3 ขั้นตอน คือ กำหนดความรู้ความสามารถของผู้เรียน การกำหนดหลักฐานที่แสดงว่าผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ และการวางแผนประสบการณ์การเรียนรู้และการสอน

แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

1. ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

การสอนตามคู่มือครูของกรมวิชาการ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ดำเนินไปตามกิจกรรมเสนอแนะในคู่มือการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งการสอนนี้ใช้วิธีบรรยาย อธิบาย ชักถาม ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด หรือทำกิจกรรมอื่นๆ ตามความเหมาะสม การดำเนินการสอนแต่ละคาบใช้วิธีหลายๆ อย่าง ควบคู่กันไป โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา (กองวิจัยทางการศึกษา, 2536, หน้า 22)

วีระพันธ์ สิทธิพงศ์ (2540, หน้า 228) กล่าวว่า การสอนแบบปกติ เป็นการสอนที่จัดขึ้นในโรงเรียนซึ่งเป็นการดำเนินการสอนตามหลักสูตร การออกแบบปกติมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. การเรียนการสอนยึดตามหลักสูตรโดยใช้เนื้อหาเป็นหลัก
2. กำหนดเวลาเรียนแน่ชัด ใช้เวลาเรียนพร้อมๆกันทั้งกลุ่ม
3. เน้นการตอบสนองความต้องการของกลุ่ม
4. ใช้ตำรา แบบฝึกหัดเป็นอุปกรณ์ในการสอนสำคัญ
5. จำกัดขอบเขตการเรียนรู้
6. สอนโดยวิธีบรรยายหรือสาธิตเป็นหลัก
7. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้แบบกว้าง ๆ
8. เกณฑ์การวัดขึ้นอยู่กับบุคคล
9. การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนจะแยกจากการและเกิดขึ้นเกือบ

ตลอดเวลาในช่วงของการทดสอบ

10. ยึดถือคะแนนการสอบเป็นหลัก

บุญชม ศรีสะอาด (2546, หน้า 41) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบปกติ บางครั้งอาจเรียกได้ว่าวิธีการสอนแบบบรรยาย ซึ่งเป็นการสอนที่อาศัยความสามารถของผู้สอนในการเรียบเรียงเนื้อหาสาระและการใช้เทคนิคการถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้น่าสนใจ

ทิศนา แคมมณี (2547, หน้า 327-329) กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบปกติ หรือวิธีการสอนโดยใช้การบรรยาย คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการเตรียมเนื้อหาสาระ แล้วบรรยาย คือ พูด บอก เล่า อธิบายเนื้อหาสาระหรือสิ่งที่ต้องการสอนแก่ผู้เรียน และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งซึ่งมีวัตถุประสงค์ คือ วิธีการบรรยายเป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้เรียนรู้เนื้อหาสาระหรือข้อความรู้จำนวนมากพร้อมๆ กันได้ในเวลาที่จำกัด มีองค์ประกอบที่สำคัญของวิธีการสอน ดังนี้

1. มีผู้สอนและผู้เรียน
2. มีเนื้อหาสาระ หรือข้อความรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รู้
3. มีการบรรยาย (พูด บอก เล่า อธิบาย) โดยผู้สอน
4. มีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดจากการบรรยาย
5. ผู้สอนเตรียมเนื้อหาสาระที่จะบรรยาย
6. ผู้สอนบรรยาย (พูด บอก เล่า อธิบาย) เนื้อหาสาระที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้
7. ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

สรุปได้ว่าการเรียนรู้แบบปกติจะยึดครูเป็นสำคัญ ครูเป็นผู้ให้ความรู้ เรียนตามตำราเรียนโดยการท่องจำ เพื่อให้ทำแบบทดสอบได้ ผู้เรียนไม่เน้นการแสดงออก จะเห็นว่าการสอนตามปกติครุมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. วิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

กรมวิชาการ (2545ข, หน้า 1-2) ได้ชี้แจงการใช้คู่มือครูประกอบการเรียนการสอนแบบปกติไว้ดังนี้

1. ครูผู้สอนควรอ่านทำความเข้าใจ พอสังเขปเนื้อความในตอนต้นของคู่มือครูก่อนที่จะทำความเข้าใจในรายละเอียดที่กล่าวไว้ในหนังสือเรียน เพราะใจความในข้อสังเขปของคู่มือครูไม่ได้จัดเรียงลำดับไว้ตามย่อหน้าเหมือนใจความในหนังสือเรียนบางตอน ใจความในหนังสือเรียนมีแยกเป็นข้อๆ อย่างละเอียด แต่เนื้อความในข้อสังเขปในคู่มือครูอาจจะรวมข้อย่อยๆ 2 – 3 ข้อ เป็นข้อสังเขปเดียว ครูจึงควรอ่านข้อสังเขปให้ตลอดเสียก่อน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นสำคัญ

2. แผนการสอนแต่ละบท มักมีคำชี้แจงถึงเนื้อหาสำคัญของบทเรียนแต่ละบทเรียน ในหนังสือเรียนอาจมีตัวอย่างเพิ่มเติม จากที่มีไว้แล้วในหนังสือเรียนนั้น บางบทถ้าเห็นว่าเนื้อหาใจความชัดเจนอยู่แล้ว ก็ไม่มีตัวอย่างเพิ่มเติมมาอีก ตามปกติแผนการสอนจะมีข้อเสนอแนะกิจกรรมการเรียนการสอนประจำบท แต่ข้อเสนอแนะไม่ใช่ข้อกำหนดให้ครูกระทำแน่นอนเลยทีเดียว ดังนั้นเมื่อครูอ่านข้อเสนอแนะแล้วถ้าครูคิดวิธีจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเอง หรือปรับปรุงดัดแปลงกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับสภาพในโรงเรียน หรือท้องถิ่น ก็เป็นการสมควรอย่างยิ่ง

3. บางบทมีความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือเรียน ทั้งนี้ก็เพราะมุ่งหวังที่จะให้เป็นแนวทางให้ครูใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับสภาพนักเรียนที่แตกต่างกัน เช่น มีประโยชน์กับโรงเรียน นักเรียนบางกลุ่มหรือบางคนที่มีศักยภาพสูงที่จะได้ความรู้เพิ่มเติมจากการเรียนก็ได้ การเสริมความรู้แบบนี้ย่อมไม่ถือว่าต้องใช้ความรู้ที่มีในหนังสือเรียน หรือที่มีอยู่ในหนังสือคู่มือครูเท่านั้น ครูอาจเสริมความรู้จากแหล่งวิทยาการใดหรือด้วยกลวิธีใด หรือกิจกรรมการเรียนการสอนใดให้แก่เด็กเรียนที่มีศักยภาพสูงให้มีความรู้กว้างขวางขึ้นก็ได้

วิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1, 2547, หน้า 5-6)

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เป็นการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะเรียนโดยครูกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทายปัญหา ชักถาม ทบทวนบทเรียนที่ผ่านมา ฯลฯ

2. ชี้นสอน เป็นการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ครูเสนอบทเรียนใหม่ในการสนทนาชักถาม แล้วให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาในบทเรียนหรือหนังสือเสริมบทเรียน หลังจากนั้นร่วมอภิปรายกลุ่ม ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามกำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้ เช่น ดำเนินการทดลอง การอภิปราย การเสนอผลการทดลอง

3. **ขั้นสรุปผลและประเมินผล** เป็นการสรุปเนื้อหาสาระและความคิดรวบยอดของบทเรียนโดยครูเลือกใช้กิจกรรมการสรุปในลักษณะต่าง ๆ เช่น ให้นักเรียนรายงานผลการทดลองหน้าชั้นเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายผลการทดลองร่วมกัน การสังเกตและตอบคำถาม การให้นักเรียน ทำแบบฝึกหัด เป็นการตรวจสอบพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์ของการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง

จากหลักการและแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่าการสอนแบบปกติหมายถึงการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครูของกรมวิชาการเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยครูเป็นผู้เตรียมความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะสอนจากหลักสูตรตำราแบบฝึกหัด แล้วรวบรวมเรื่องราวทั้งหมดมาถ่ายทอดให้นักเรียนโดยการบรรยายการสาธิตการใช้สื่อประกอบการสอนซึ่งครูและนักเรียนจะร่วมกันอภิปรายสรุปเนื้อเรื่องมีลำดับขั้นตอนคือขั้นนำเข้าสู่บทเรียนขั้นสอนขั้นสรุปและประเมินผลซึ่งเป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยใช้ในการดำเนินการสอน

1. **ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน**เป็นการทบทวนความรู้เดิมแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้และตั้งผู้เรียนสู่เนื้อหาใหม่โดยใช้วิธีการที่หลากหลายเช่นเกมบทบาทสมมุตินิทานเพลง เป็นต้น

2. **ขั้นกิจกรรมการเรียนการสอน**ประกอบด้วย การเสนอเนื้อหาการเรียนให้กับผู้เรียน โดยให้นักเรียนใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การอธิบายตอบปากเปล่าอภิปรายการทำแบบฝึกหัด การทำกิจกรรม ตามใบงาน หรือทำงานกลุ่มประกอบกับการใช้สื่อการสอนของจริงรูปภาพใบงานหรือสัญลักษณ์ประกอบการเรียนการสอน

3. **ขั้นสรุปบทเรียน** ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปหลักการ และสาระร่วมกัน

4. **ขั้นการวัดประเมินผล**เป็นการตรวจสอบเพื่อวินิจฉัยว่านักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ถ้านักเรียนไม่บรรลุวัตถุประสงค์ก็จะได้รับการสอนซ่อมเสริม ก่อนการเรียนเนื้อหาต่อไปโดยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะกิจกรรม การตอบคำถาม การทำแบบฝึกหัด และการตรวจแบบทดสอบ

ความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

สุชา จันท์เอม (2541, หน้า 17) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง พฤติกรรมที่ถูกกระตุ้นโดยแรงขับของแต่ละคน และมีแนวโน้มมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างใดอย่างหนึ่งทำให้เกิดความต้องการ

สุเทพ เมฆ (2541, หน้า 39) กล่าวว่า ความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียนการสอน หมายถึง ความรู้สึกพอใจในสภาพการจัดองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ซึ่งมีความสำคัญในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวา มีความเจริญงอกงาม มีความกระตือรือร้นเพื่อจะเรียนให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง

มอร์ส (Morse, 1955, p. 27) ก็ได้ให้ความหมายความพึงพอใจไว้ว่าความพึงพอใจ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถลดความตึงเครียดให้น้อยลง และความตึงเครียดนี้มีผลมาจากความต้องการของมนุษย์เมื่อมนุษย์มีความต้องการมากจะเกิดปฏิกิริยาเรียกร้อง ถ้าเมื่อใดความต้องการได้รับการตอบสนองของความเครียดก็จะน้อยลงหรือหมดไปทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำกิจกรรมได้

วอลเลอร์สแตน (Wallerstein, 1971, p. 256) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่าความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายและได้อธิบายว่าความพึงพอใจเป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่ไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน แต่สามารถคาดคะเนได้ว่ามีหรือไม่มีจากการสังเกตพฤติกรรมของคน การที่จะทำให้คนเกิดความพึงพอใจจะต้องศึกษาปัจจัย และองค์ประกอบที่เป็นสาเหตุของความพึงพอใจนั้น

กูต (Good, 1973, p. 161) ได้กล่าวว่าความพึงพอใจ เป็นสภาพหรือระดับความพอใจที่เป็นผลมาจากความสนใจและเจตคติของบุคคลที่มีต่องานนั้น ๆ ในเชิงบวก

โคมิก (Cormick, 1980, Unpaged) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่าความพึงพอใจ หมายถึง สภาพความต้องการต่าง ๆ ที่ได้รับการตอบสนอง

มุลินส์ (Mullin, 1985, p. 280) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นเจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ หลาย ๆ ด้าน เป็นสภาพภายในที่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในงานทั้งด้านปริมาณและคุณภาพเกิดจากมนุษย์จะมีแรงผลักดันบางประการในตัวบุคคล ซึ่งเกิดจากการที่ตนเองพยายามจะบรรลุถึงเป้าหมายบางอย่างเพื่อที่จะสนองตอบต่อความต้องการหรือความคาดหวังที่มีอยู่ และเมื่อบรรลุเป้าหมายนั้นแล้วจะเกิดความพอใจ เป็นผลสะท้อนกลับไปยังจุดเริ่มต้น เป็นกระบวนการหมุนเวียนต่อไปอีก

บาร์สกี (Barsky, 1995, p. 2) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ ทัศนคติด้านบวกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งกับความพึงพอใจของผู้เข้ารับบริการ เป็นความรู้สึกสนุกสนาน สบายใจ ปิติยินดี ตื่นเต้นแต่ถ้าหากว่าไม่มีความพึงพอใจ ก็จะก่อให้เกิดความผิดหวัง ทั้งความพึงพอใจ และความไม่พึงพอใจจะส่งผลกระทบต่อทัศนคติของผู้เข้ารับบริการรวมถึงองค์การนั้น ๆ ด้วย ซึ่งความพึงพอใจจะเกิดขึ้นต่อเมื่อสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการให้แก่บุคคลนั้นได้ ระดับความพึงพอใจของแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันไป

สรุปว่าความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือเจตคติของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึก ความปลื้มปิติ ยินดี หากสิ่งที่เข้ามากระทบตรงกับความต้องการ ตรงกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้จะเกิดความชอบ ความพึงพอใจ ความรักถ้าสิ่งที่เข้ามาไม่ตรงกับความต้องการ จะเกิดความรู้สึกไม่พอใจ ความพึงพอใจของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันตามความคาดหวังที่ตั้งไว้

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจในการเรียนจะเกิดต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างมากระตุ้นบุคคลให้เกิดความพึงพอใจได้นั้นจะต้องมีการจูงใจให้เกิดขึ้น แรงจูงใจหรือการจูงใจหมายถึงการชักจูงให้ผู้อื่นแสดงออกหรือปฏิบัติตามสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดความพอใจ ซึ่งมีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจไว้ดังนี้

โรเจอร์ (Rogers, 1974, pp. 485-497) นักจิตวิทยามนุษยศาสตร์ผู้ริเริ่มบำบัดคนไข้ทางจิตแบบยึดคนไข้เป็นศูนย์กลาง และใช้วิธีบำบัดบนรากฐานการสร้างบรรยากาศทางอารมณ์ทำให้คนไข้รู้สึกสบายใจและเป็นอิสระพอที่จะเข้าใจพื้นฐาน แบบแผนชีวิตของตนเองและสามารถค้นหาทางเลือกของการคิด รู้สึก และกระทำสิ่งที่เป็นโยบายหรือความสุขแก่ตัวเองได้มากที่สุด หลักการนี้เข้ามาสู่แนวปฏิบัติทางการศึกษา รูปแบบการศึกษาที่พึงปรารถนาตามทัศนะของเขาต้องการสามารถนำนักเรียนไปสู่ความเป็นบุคคลที่มีสัจการแห่งตนสามารถทำให้บุคคลมีความอยากรู้ อยากรู้เห็นด้วยจิตใจที่เป็นอิสระได้เลือกทางเดินใหม่ตามความสนใจของตนเองได้ รูปแบบการศึกษาที่เอื้อต่อเป้าหมายดังกล่าว เรียกว่าเรียนรู้แบบประสบการณ์

การเรียนรู้แบบประสบการณ์ของโรเจอร์ มีความเชื่อพื้นฐาน 5 ประการ คือ

1. มนุษย์มีศักยภาพตามธรรมชาติสำหรับการเรียนรู้ เว้นแต่ว่ามีภาวะบางอย่างมาบับยั้งความต้องการของเขา
2. การบีบบังคับและการยึดเยียดสารพัดสิ่งให้แก่เด็ก ในที่สุดเด็กแต่ละคนจะเหลือแต่สิ่งที่เกี่ยวข้องกับตนเองเท่านั้น
3. การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในบุคลิกลักษณะของบุคคล จะเกิดขึ้นจากบรรยากาศที่สนับสนุนทางด้านอารมณ์มากกว่าการบังคับจากภายนอก
4. การเรียนรู้ กระบวนการของการเรียนเป็นสิ่งที่มีความหมายกว่าเพราะเป็นการเปิดรับประสบการณ์ใหม่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา
5. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ต่อเมื่อผู้เรียนมีส่วนรับผิดชอบในขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้นั้น นักเรียนต้องมีบทบาทสำคัญในการร่วมตัดสินใจตลอดกระบวนการของการศึกษา

ทัศนะของโรเจอร์เกี่ยวกับการศึกษาในการนำไปปฏิบัติตามแนวทางที่เขาให้ไว้มีลักษณะเป็นการจัดแบบห้องเรียนเปิด หรือเป็นการศึกษาเป็นรายบุคคล อย่างไรก็ตามสิ่งที่พยายามจะสื่อกับครู คือ การให้เสรีภาพในการเรียน จะเป็นพื้นฐานทางด้านอารมณ์ทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะสำรวจสิ่งที่มีความหมายและใช้ความพยายามต่อสิ่งนั้นมากกว่าปกติ

อาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจของนักเรียนในการศึกษาเล่าเรียนจะเกิดองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ คือ คุณสมบัติของครู เนื้อหา วิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลของครู จึงจะประสบความสำเร็จในการเรียนการสอน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่จะสรรค์สร้างความสุขในการเรียนให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจ มีความรักและความกระตือรือร้นในการเล่าเรียน โดยการปรับปรุงองค์ประกอบต่าง ๆ

ของครู มีการยกย่องให้กำลังใจแก่นักเรียนที่กระทำความดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเจริญก้าวหน้า การสร้างสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับอาคารสถานที่ที่เหมาะสม น่าอยู่ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น รวมทั้งรับฟังและให้ความช่วยเหลือ เมื่อนักเรียน มีปัญหาทุกข์ร้อน ปัจจัยความพึงพอใจนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะส่งผลให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน

บลูม (Bloom, 1995, pp. 72-74) มีความเห็นว่า ถ้าสามารถจัดให้นักเรียนได้ทำพฤติกรรมตามที่ตนเองต้องการก็น่าจะคาดหวังได้แน่นอนว่านักเรียนทุกคนได้เตรียมใจสำหรับกิจกรรมที่ตนเองเลือกนั้นด้วยความกระตือรือร้นพร้อมทั้งความมั่นใจ เราสามารถเห็นความแตกต่างของความพร้อมด้านจิตใจได้ชัดเจนจากการปฏิบัติของนักเรียนต่องานที่เป็นวิชาบังคับกับวิชาเลือก หรือจากสิ่งนอกโรงเรียนที่นักเรียนอยากเรียน เช่น การขับรถยนต์ ดนตรีบางชนิด เกมหรืออะไรบางอย่างที่นักเรียนอาสาสมัคร และตัดสินใจได้โดยเสรีในการเรียน การมีความกระตือรือร้นมีความพึงพอใจ และมีความสนใจเมื่อเริ่มเรียน จะทำให้นักเรียนเรียนได้เร็วและมีความสำเร็จสูง

ไวท์เฮด (Whitehead, 1976, p. 9) กล่าวถึง การสร้างความพึงพอใจ จากขั้นตอนของการพัฒนาว่า มี 3 ขั้นตอน คือ จุดยืน จุดแย้ง และจุดปรับ เพื่อใช้ในการศึกษาว่าการสร้างความพึงพอใจ การทำความกระจ่างและการนำไปใช้ในการเรียนรู้ใด ๆ ควรเป็นไปดังนี้

การสร้างความพึงพอใจ หมายถึง นักเรียนรับสิ่งใหม่ ๆ มีความตื่นเต้น พอใจในการได้พบและเก็บสิ่งใหม่

การทำความกระจ่าง หมายถึง มีการจัดระบบระเบียบให้คำจำกัดความ มีการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจน

การนำไปใช้ หมายถึง การนำสิ่งใหม่ที่ได้มาไปจัดสิ่งใหม่ที่จะได้พบต่อไปเกิดความตื่นเต้นที่จะเอาไปจัดสิ่งใหม่ที่เข้ามา

ไวท์เฮด (Whitehead, 1976, p. 35) กล่าวถึง การสร้างภูมิปัญญาในระบบการศึกษาว่าได้ปฏิบัติกันอย่างผิดพลาดโดยการใช้วิธีการฝึกทักษะอย่างง่าย ชรรมตา แล้วคาดเดาเอาว่าจะทำให้เกิดภูมิปัญญาได้ถนนที่มุ่งสู่การเกิดภูมิปัญญามีสายเดียว คือ เสรีภาพในการแสดงความรู้ และถนนที่มุ่งสู่ความรู้มีสายเดียวเช่นกัน คือ วิทยาการที่จัดไว้อย่างเป็นระบบตั้งนั้นเสรีภาพและวิทยาการเป็นสาระสำคัญสองประการของการศึกษา ขั้นตอนของการสร้างความพึงพอใจ วิทยาการในจังหวะที่สอง คือ ขั้นทำความกระจ่างและเสรีภาพในช่วงสุดท้ายคือ ขั้นการนำไปใช้ วงจรเหล่านี้ไม่ได้มีวงจรเดียว แต่มีลักษณะเป็นวงจรซ้อนวงจร วงจรหนึ่งเปรียบได้กับเซลล์หนึ่งหน่วยและขั้นตอนการพัฒนาอย่างสมบูรณ์ โครงสร้างอินทรีย์ของเซลล์เหล่านั้น เช่นเดียวกับวงจรเวลาที่มีวงจรเวลาประจำวัน ประจำสัปดาห์ ประจำเดือน ประจำปี ประจำฤดู เป็นต้น วงจรของบุคคลตามช่วงอายุจะเป็นระดับ ดังนี้

ตั้งแต่เกิด จนถึงอายุ 13 หรือ 14 เป็นขั้นของความพึงพอใจ

ช่วงอายุ 14-18 ปี เป็นขั้นของการค้นหาทำให้กระจ่าง

และอายุ 18 ปี ขึ้นไป เป็นขั้นของการนำไปใช้

สิ่งที่ไวท์เฮดต้องการย้ำในเรื่องนี้ คือ ความรู้ที่ต่างแขนงวิชา การเรียนที่ต่างวิธีการ ควรให้แก่นักเรียนเมื่อถึงเวลาอันสมควรและเมื่อนักเรียนมีพัฒนาการทางสมองอยู่ในขั้นเหมาะสม หลักการนี้เป็นที่ทราบกันทั่วไปอยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการถือปฏิบัติโดยคำนึงถึงจิตวิทยาในการดำเนินการทางการศึกษา เรื่องทั้งหมดนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่เพียงหลักการไม่ได้หยิบยกขึ้นมาอภิปราย เพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจังและถูกต้อง ความล้มเหลวของงบบการศึกษาเกิดขึ้นจากการใช้จังหวะการศึกษาไม่เหมาะสม โดยเฉพาะในขั้นตอนของการสร้างความพึงพอใจหรือจังหวะของเสรีภาพในช่วงแรก การละเลยหรือขาดประสบการณ์ในส่วนนี้ ผลดีสูงสุดที่เกิดขึ้น คือ ความรู้ที่ไร้พลังและไร้ความคิดริเริ่ม ผลเสียหายสูงสุดที่จะเกิดขึ้น คือ ความรังเกียจไม่ยอมรับความคิดนั้นและนำไปสู่การไร้ความรู้ในที่สุด

การพัฒนาคุณลักษณะใด ๆ ตามวิถีทางของธรรมชาติ ควรต้องสร้างกิจกรรมที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในตัวเอง เพราะความพอใจที่จะทำให้คนมีพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม ส่วนความเจ็บปวดแม้จะทำให้เกิดการตอบสนองแต่ก็ไม่ทำให้อ่อนพอใจ ในการสร้างความคิดไม่มีอะไรมากไปกว่าสภาพความคิดที่มีความพึงพอใจในขณะทำกิจกรรม สำหรับการศึกษาด้านเซาว์ปัญญานั้น เสรีภาพเท่านั้นที่จะทำให้เกิดความคิดที่มีพลังและความคิดริเริ่มใหม่ เสรีภาพเป็นก่อกำเนิดความพึงพอใจในการเรียน ดังนั้นเสรีภาพในการเรียนจึงเป็นการสร้างความพึงพอใจในการเรียน ความพอใจทำให้คนมีพัฒนาการในตนเอง วิธีการของการให้เสรีภาพในการเรียนเป็นเรื่องที่กำหนดขอบเขตในเนื้อหา คือ การให้นักเรียนมีโอกาสเลือกตัดสินใจด้วยตนเองและเพื่อพัฒนาตนเอง เป็นการควบคุมที่ผู้ถูกควบคุมไม่รู้ตัว ดังนั้น แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนบางประการสำหรับการจัดการศึกษา คือ การจัดให้มีวิชาเอกหลายวิชา หรือจัดให้มีหัวข้อเนื้อหาหลายเรื่องวิชาเดียวกัน หรือมีแนวทางการเรียนหลายแนวทางในเรื่องเดียวกัน เป็นต้น

สรุปได้ว่าจากแนวคิดและทฤษฎีความพึงพอใจต่อหลักสูตรการฝึกอบรม ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจได้นั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งคือ การมีเสรีภาพในการกิจกรรม การฝึกอบรมที่กำหนดขอบเขตของเนื้อหา ให้นักเรียนมีโอกาสเลือก ตัดสินใจด้วยตนเอง อย่างอิสระ ในกระบวนการฝึกอบรม การวัดผลและประเมินผล

3. ปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ

ประสาท อิศรปริดา (2547, หน้า 330-334) ได้นำเสนอแนวทางการสร้างเสริมแรงจูงใจในการเรียนตามแนวคิดของ วูล์ฟอล์ค (Woolfolk, 1993) ไว้ว่า

“เราสามารถเรียนหรือทำสิ่งนั้นได้หรือไม่” (Can I Do It) ถ้าเขาเชื่อว่าเราสามารถทำได้เขาจะยอมเกิดแรงจูงใจในการเรียนหรือทำสิ่งนั้น แนวการสร้างแรงจูงใจในประเด็นนี้ คือ การสร้างเสริมความเชื่อมั่น และการคาดหวังเชิงบวกในการเรียนหรือกระทำการสิ่งนั้นแก่เด็ก

“เขาอยากเรียนหรือทำสิ่งนั้นหรือไม่” (Do I Want to Do It) ถ้าหากเขาอยากเรียนหรืออยากทำก็หมายความว่า เขาเกิดแรงจูงใจในการเรียนหรือทำสิ่งนั้น แนวการสร้างแรงจูงใจในประเด็นนี้ก็คือ การให้เด็กเห็นคุณค่าสิ่งที่เรียน

“อะไรคือสิ่งที่ต้องการทำให้สำเร็จ” (What Do I Need to Do to Succeed) ถ้าเขาตอบคำถามนี้ได้ เขาสามารถทำได้เขาย่อมเกิดแรงจูงใจในการเรียนหรือทำสิ่งนั้น แนวการสร้างแรงจูงใจในประเด็นนี้ก็คือ การช่วยให้เด็กเกิดความมุ่งมั่น และใส่ใจในสิ่งที่เรียนหรือสิ่งที่จะทำ แนวการสร้างเสริมแรงจูงใจในแต่ละประเด็นขั้นต้น ดังรายละเอียด ดังนี้

1. การสร้างเสริมความเชื่อมั่น และการคาดหวังเชิงบวกในการเรียนแก่เด็ก

1.1 ให้เด็กเริ่มเรียนในสิ่งที่มีความยากในระดับที่เขาสามารถทำได้ แล้วจึงค่อย ๆ เลื่อนไปเรียนในสิ่งที่มีความยากมากขึ้นเป็นลำดับ

1.2 กำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียนได้แจ่มชัด และแน่ใจว่าสามารถสอนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายนั้นได้

1.3 เน้นการเปรียบเทียบตนเอง มากกว่าการเปรียบเทียบกับผู้อื่น

1.4 สื่อให้เด็กทราบว่า ความสามารถในการเรียนเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้นได้

1.5 เสนอแม่แบบ (model) หรือแบบฉบับที่ดีแก่เด็ก

2. การให้เด็กเห็นคุณค่าสิ่งที่เรียน

2.1 ครูควรตระเตรียมกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก

2.2 การกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น

2.3 การทำบทเรียนให้สนุก

2.4 การสอนเนื้อหาที่แปลกใหม่ และใช้วิธีการที่หลากหลาย

2.5 การเน้นให้เด็กเห็นว่า เนื้อหาที่เรียนในปัจจุบันมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับชีวิตในอนาคตอย่างไร

2.6 การตระเตรียมรางวัลสำหรับผู้เรียน

3. การช่วยให้เด็กเกิดความมุ่งมั่น และใส่ใจในสิ่งที่เรียน

3.1 เปิดโอกาสให้เด็กได้ตอบสนองให้มาก

3.2 เปิดโอกาสให้เด็กทำจนสำเร็จ

3.3 หลีกเลี่ยงการให้ความสำคัญคะแนน และไม่เน้นการแข่งขัน

3.4 สำหรับงานที่ยาก ๆ ครูควรให้เวลาในการทำงานเพิ่มมากขึ้นมากกว่าใช้วิธีลดความยากของงานให้ง่ายลง

3.5 เสนอแม่แบบ (Model) ที่ดีแก่เด็ก

3.6 สอนกลเม็ดในการเรียนแก่เด็ก

บาร์นาร์ด (Barnard, 1968, p. 339) กล่าวว่า บุคคลจะมีความพึงพอใจต่อการทำงาน หรือกิจกรรมนั้นขึ้นอยู่กับการกระตุ้นของสิ่งจูงใจ 8 ประการ คือ

1. สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ ได้แก่ เงินทอง สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ สภาพแวดล้อม เกี่ยวกับการทำงาน
 2. สิ่งจูงใจที่เป็นโอกาสของบุคคล ได้แก่ ชื่อเสียง เกียรติยศ อำนาจพิเศษ ตำแหน่ง
 3. สิ่งจูงใจที่เป็นสภาพ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับงาน
 4. สิ่งจูงใจในอุดมคติ ได้แก่ ความพึงพอใจของบุคคลที่ได้แสดงฝีมือและความรู้สึกที่ได้ทำงานอย่างเต็มที่
 5. สิ่งจูงใจที่เป็นความดึงดูดใจทางสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์ฉันท์มิตรในหมู่เพื่อน ร่วมงาน การยกย่องนับถือซึ่งกันและกัน
 6. สิ่งจูงใจที่เป็นสภาพการทำงาน ได้แก่ การปรับปรุงวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถ และให้สอดคล้องกับทัศนคติของแต่ละบุคคล
 7. สิ่งจูงใจที่เอื้อโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำงาน ได้แก่ การมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมงานทุกชนิดที่หน่วยงานจัดขึ้น
 8. สิ่งจูงใจที่เป็นสภาพการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ ความพอใจของบุคคลที่ได้อยู่ร่วมกัน การรู้จักกันอย่างกว้างขวาง ความสนิทสนมกลมเกลียว ความร่วมมือในการทำงาน
- ความพึงพอใจ ที่เกิดจากสิ่งจูงใจ มีองค์ประกอบต่าง ๆ อาจจะเป็นวัตถุหรือสภาวะใด ๆ ซึ่งจะเป็นเครื่องช่วยโน้มน้าวจิตใจ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานนั้น ๆ ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้งานนั้นประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

4. การวัดความพึงพอใจ

เนื่องจากความพึงพอใจ เป็นทัศนคติในทางบวกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งการจะวัดว่า บุคคลมีความรู้สึกพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างเครื่องมือที่ช่วยในการวัดทัศนคตินั้น ซึ่งนักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงการวัดความพึงพอใจไว้ สรุปได้ดังนี้

ถวิล ธาราโกชน (2522, หน้า 77 – 86) ได้กล่าวถึงการวัดความพึงพอใจไว้ว่าในการวัดความรู้สึก หรือการวัดทัศนคตินั้นจะวัดออกมาในลักษณะของทิศทาง (direction) ซึ่งมีอยู่ 2 ทิศทาง คือ ทางบวก หรือ ทางลบ ทางบวก หมายถึง การประเมินค่าความรู้สึกไปในทางที่ดี ชอบ หรือ พอใจ ส่วนทางลบ จะเป็นการประเมินค่าความรู้สึกไปในทางที่ไม่ดี ไม่ชอบ หรือไม่พอใจ และการวัดในลักษณะปริมาณ (magnitude) ซึ่งเป็นความเข้มข้น ความรุนแรง หรือระดับทัศนคติไปในทิศทางที่พึงประสงค์ หรือไม่พึงประสงค์นั่นเอง ซึ่งวิธีการวัดนี้มีอยู่หลายวิธี เช่น วิธีการสังเกต วิธีการสัมภาษณ์ วิธีการใช้แบบสอบถาม มีรายละเอียด ดังนี้

1. วิธีการสังเกต เป็นวิธีการใช้ตรวจสอบบุคคลอื่นโดยการเฝ้ามอง และจดบันทึกอย่างมีแบบแผน วิธีนี้เป็นวิธีการศึกษาที่เก่าแก่ และยังเป็นที่ยอมรับใช้อย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน แต่ก็เหมาะสมกับการศึกษาเป็นรายกรณีเท่านั้น

2. วิธีการสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยจะต้องออกไปสอบถาม โดยการพูดคุยกับบุคคลนั้นๆ โดยมีการเตรียมแผนงานล่วงหน้า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด

3. วิธีการใช้แบบสอบถาม (questionnaire) วิธีการนี้จะเป็นการใช้แบบสอบถามที่มีข้อความอธิบายไว้อย่างเรียบร้อย เพื่อให้ผู้ตอบทุกคนตอบมาเป็นแบบแผนเดียวกันมักใช้ในกรณีที่ต้องการข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก ๆ วิธีนี้นับเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุดในการวัดทัศนคติ รูปแบบของแบบสอบถามจะใช้มาตราวัดทัศนคติ ซึ่งที่นิยมใช้ในปัจจุบันวิธีหนึ่ง คือ มาตราส่วนแบบลิเคิร์ต (Likert scales) ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วมีคำตอบที่แสดงถึงระดับความรู้สึก 5 คำตอบ เช่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยสุด

โยธิน ศันสนยุทธ (2524, หน้า 66 - 71) ได้กล่าวถึง เครื่องมือวัดความพึงพอใจ สรุปได้ว่า การจะค้นหาว่าบุคคลมีความพึงพอใจหรือไม่ วิธีที่ง่ายที่สุด ก็คือ การถาม ซึ่งการศึกษาในระยะหลัง ๆ ที่ต้องมีผู้บอกข้อมูลจำนวนมาก ๆ มักใช้แบบสอบถาม ที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) ประกอบด้วยชุดของคำถาม และมีตัวเลือก 5 ตัว สำหรับเลือกตอบคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และคะแนนความพึงพอใจนั้นสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า บุคคลมีความพึงพอใจในด้านใดสูง และด้านใดต่ำ โดยใช้วิธีการทางสถิติ ซึ่งหากต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับองค์กร ก็มีความจำเป็นที่จะต้องใช้แบบสอบถามที่มีข้อความหลายข้อ เพื่อจะได้ครอบคลุมลักษณะต่าง ๆ ของงานทุก ๆ ด้านขององค์กร และนอกจากการใช้แบบสอบถามแล้วอาจใช้วิธีการเขียนตอบอย่างเสรีได้เช่นกัน

ภณิดา ชัยปัญญา (2541, หน้า 51) กล่าวว่า มีวิธีที่สามารถวัดความพึงพอใจได้ดังนี้

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้ออกแบบสอบถามจัดทำแบบสอบถามเพื่อต้องการทราบความคิดเห็น สามารถกระทำได้ในลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือก หรือตอบคำถามอิสระ ซึ่งคำถามดังกล่าวอาจถามความพอใจในด้านต่าง ๆ

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีวัดความพึงพอใจโดยตรงซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดี จึงจะได้ข้อมูลที่เป็นจริง

3. การสังเกต เป็นวิธีวัดความพึงพอใจโดยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมายไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูดจา กริยา ท่าทาง วิธีนี้ต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

เดย์ (Day, 1997, p. 54) ได้เสนอแนวความคิดในการประเมินผลความพึงพอใจไว้ 2 แบบดังนี้

1. การประเมินผลทางจิตวิทยา (psychological interpretation of satisfaction) แนวทางนี้มอง Satisfaction ว่าเป็นการยืนยัน (confirmation) ของความคาดหวังที่เกิดขึ้น (prior expectation) ความพึงพอใจหรือไม่พอใจขึ้นกับการเปรียบเทียบกับสิ่งที่ได้รับ ซึ่งก็คือแนวทางของ Disconfirmation process

2. การประเมินผลตามทฤษฎีอรรถประโยชน์ (utility theory Interpretation of satisfaction) เป็นการอ้างอิงทฤษฎีในด้านเศรษฐศาสตร์ โดยมีสมมุติฐานว่าผู้บริโภคที่มีเหตุผล (rational consumer) ซึ่งต้องการทำให้ตนบรรลุความพอใจสูงสุดเมื่อเกิดอรรถประโยชน์สูงสุดและทำให้เกิด Ideal point ว่าจะน้อยกว่า เท่ากับหรือมากกว่า และระยะห่างมากน้อยเพียงใด โดยการนำมาเปรียบเทียบกับความคาดหวัง (expectation) และการรับรู้ (perception)

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการเรียนและผลการเรียนจะมีความสัมพันธ์กันในทางบวกทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้ปฏิบัตินั้นทำให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความสมบูรณ์ของชีวิตมากน้อยเพียงใด นั่นคือสิ่งที่ครูผู้สอนจะคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆในการเสริมสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

เครื่องมือวัดความพึงพอใจที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบการให้รายงานตนเองซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีสิ่งเร้าให้ตอบออกมาตามความรู้สึกอาจจะไม่ดีมากนัก แต่นิยมใช้วัดมากที่สุด เพราะมีความเป็นปรนัย สะดวกในการสร้างและการสอบวัด ถ้าผู้เรียนตอบด้วยความจริงใจ ก็จะมี ความเที่ยงตรงสูง ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เลือกใช้ แบบสอบถามความพึงพอใจแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ที่สร้างแบบวัดโดยมีหลักการว่าข้อความแต่ละข้อความในแบบวัดจะครอบคลุมความพึงพอใจที่ต้องการวัดทั้งหมด ข้อความที่แสดงออกถึงความพึงพอใจต่อสิ่งที่ต้องการศึกษา ได้ข้อความหลังการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญและหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ดารานีย์ จันท์หอม (2550, หน้า 68) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาความสามารถในการอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกการอ่านคำคล้องจอง ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบฝึกการอ่านคำคล้องจอง มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีประสิทธิภาพ 94.10 / 90.63 2) ความสามารถในการอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกการอ่านคำคล้องจอง หลังการทดลองอยู่ในระดับดี และ 3) ความสามารถในการอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกการอ่านคำคล้องจองมีความสามารถในการอ่านคำ ก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

วิฑูรย์ ไทยราชา (2551, หน้า 41-44) ได้ศึกษาการใช้การออกแบบการเรียนรู้อย่างย้อนกลับ เพื่อวางแผนการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่

ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 38 คน โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการ โดยผ่านการใช้กิจกรรม 9 กิจกรรม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบบันทึกการสังเกต ระเบียบสนทนา และแบบประเมินคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถวางแผนเพื่อวางแผนการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาผ่านกระบวนการการเรียนรู้แบบย้อนกลับ โดยกำหนดเป้าหมายไว้ล่วงหน้า และปฏิบัติตามแผนการที่นักเรียนได้กำหนดเองทำให้มีความพร้อมเพื่อการศึกษาต่อได้ดี แต่มีปัญหา คือ ระยะเวลาค่อนข้างจำกัด ขาดการเตรียมตัว และมีภาระงานทางบ้านทำให้ไม่มีเวลาจัดการกับตนเองตามแผนการที่วางไว้ ทำให้เกิดความกังวลเมื่อเกิดสถานการณ์ขึ้นจริง

ชยพร กระต่ายทอง (2552, หน้า 116-121) ได้ศึกษาการพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมภาษาไทยแบบอิงมาตรฐานด้วยกระบวนการการออกแบบย้อนกลับ เพื่อเสริมสร้างความสามารถการวิเคราะห์และการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่ารายวิชาเพิ่มเติมภาษาไทยแบบอิงมาตรฐานด้วยกระบวนการการออกแบบย้อนกลับ เพื่อเสริมสร้างความสามารถการวิเคราะห์และการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นรายวิชาเพิ่มเติมภาษาไทยที่ใช้มาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถการวิเคราะห์และการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน เน้นการประเมินกระบวนการเรียนรู้และผลงานตามสภาพจริงที่สะท้อนมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ใช้เกณฑ์การประเมินแบบรูปรีด และจัดทำหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานด้วยกระบวนการการออกแบบย้อนกลับตามแนวคิด วิกกินส์และแม็กไทจ์ 3 ขั้นตอน ได้แก่ การระบุเป้าหมายที่ต้องการ การระบุหลักฐานที่ยอมรับได้ และการวางแผนการจัดการเรียนการสอน หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 2 หน่วยการเรียนรู้ คือ 1) การวิเคราะห์ เวลา 14 ชั่วโมง และหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การอ่านเชิงวิเคราะห์ เวลา 18 ชั่วโมง จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถการวิเคราะห์ตามแนวคิดของบลูม (Bloom) จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านเชิงวิเคราะห์ตามแนวคิดของแอดเลอร์และแวนดอเรน (Adler and Van Doren) 2) การประเมินคุณภาพรายวิชาเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และเมื่อนำไปทดลองใช้กับนักเรียน พบว่า นักเรียนมีระดับความสามารถการวิเคราะห์หลังเรียนสูงขึ้น โดยนักเรียนมีระดับความสามารถการวิเคราะห์อยู่ในระดับคุณภาพดีมากจำนวน 5 คน และระดับคุณภาพดีจำนวน 15 คน และ นักเรียนมีระดับความสามารถการอ่านเชิงวิเคราะห์หลังเรียนสูงขึ้น โดยนักเรียนมีระดับความสามารถการอ่านเชิงวิเคราะห์อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก จำนวน 10 คน และระดับคุณภาพดี จำนวน 10 คน

นันทนา อารมณฺ์ชื่น (2552, หน้า 125) ได้ศึกษาผลการใช้หน่วยการเรียนรู้ตามแนวคิดการออกแบบย้อนกลับ เรื่อง การสร้างงานกระดาษ ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านเก่า อำเภอหนองบัว จังหวัดสงขลา จำนวน 25 คน ผลการวิจัยพบว่า หน่วยการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นตามแนวคิดการออกแบบย้อนกลับ เรื่องการสร้างสร้งงานกระดาษมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมากและเมื่อนำหน่วยการเรียนรู้ดังกล่าวมาใช้สอนนักเรียนพบว่า นักเรียนมีความเข้าใจที่คงทน

และมีทักษะการปฏิบัติงานอยู่ในระดับดีมาก นอกจากนั้นนักเรียนยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะการปฏิบัติงาน

อดุลย์ ไพรสนธ์ (2552, หน้า 95-96) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการคิดวิเคราะห์ และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการเรียนตามแนวคิด Backward Design กับการเรียนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Backward Design และแผนการจัดการเรียนรู้ แบบปกติมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 86.67/85.98 และ 84.70/83.70 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Backward Design และแผนการจัดการเรียนแบบปกติมีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.6965 และ 0.6479 ตามลำดับ แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนร้อยละ 69.65 และร้อยละ 64.79 ตามลำดับ และ 3) นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิด Backward Design มีทักษะการคิดวิเคราะห์ และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนไม่แตกต่างกัน

พรมา ทองชมพู (2553, หน้า 120-121) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมแบบบูรณาการตามแนวคิดการออกแบบย้อนกลับ (backward design) ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมแบบบูรณาการตามแนวคิดการออกแบบย้อนกลับ (Backward Design) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.04/90.00 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7919 และนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการอ่านและการเขียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ณฐนน แก้วกันจร (2553, หน้า 53-54) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนอ่านด้วยวิธีวิทยาศาสตร์กับวิธีสอนอ่านแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ความสามารถทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณกลุ่มควบคุมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ความสามารถทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่ม ควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รุ่งนภา ทวอ (2554, หน้า 187) ได้จัดทำวิจัย เรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมตามแนวคิดแบบ Backward Design หน่วยวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมตามแนวคิดแบบ Backward Design

หน่วยวิฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.71/84.96 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมตามแนวคิดแบบ Backward Design หน่วยวิฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเท่ากับ 0.7194 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยนวัตกรรมตามแนวคิดแบบ Backward Design หน่วยวิฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 4) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีเจตคติต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หลังเรียนด้วยนวัตกรรมตามแนวคิดแบบ Backward Design เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 5) นักเรียนที่เรียนรู้หน่วยวิฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้วยนวัตกรรมตามแนวคิดแบบ Backward Design มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนไปแล้ว 2 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 99.12 ของคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนซึ่งไม่แตกต่างจากคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน

สุดาพร เมืองสุข (2554, หน้า 108) ได้ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นรายวิชา รัชชนครหลวง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนครหลวง(พิบูลประเสริฐวิทย์) โดยใช้วิธีการออกแบบแบบย้อนกลับ ผลการวิจัยได้ สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นรายวิชารัชชนครหลวงที่ประกอบด้วย โครงสร้างคำอธิบายรายวิชา อัตราเวลาเรียน สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ แนวการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผล เมื่อนำไปทดลองใช้ พบว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโบราณสถานที่สำคัญสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 77.13 ซึ่งสูงกว่า เกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 70 และมีเจตคติทางบวกต่อโบราณสถานที่สำคัญในอำเภอนครหลวง

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เคิลทิง (Keltling, 2003, abstract) ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูที่ใช้วิธีการออกแบบย้อนกลับกับนักศึกษาครูที่ใช้วิธีปฏิบัติแบบเดิม การประเมินแผนการจัดการเรียนการสอนอาศัยกรอบแนวคิดการปฏิบัติการวิชาชีพของแดเนลสัน (Danielson' s Framework for Professional Practice) ซึ่งมีองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ 1) การแสดงความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่สอนและกลวิธีการสอน 2) การแสดงความรู้เกี่ยวกับตัวผู้เรียน 3) การเลือกเป้าหมายที่พึงประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสม 4) การแสดงความรู้เกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ 5) การออกแบบการเรียนการสอนโดยภาพรวม และ 6) การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ผลการศึกษาได้แสดงหลักฐานชัดเจนว่านักศึกษาครูที่ใช้วิธีการออกแบบย้อนกลับ สามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ได้ดีกว่า นักศึกษาครูที่ใช้วิธีปฏิบัติแบบเดิม ทำนองเดียวกัน เมื่อพิจารณาองค์ประกอบแต่ละด้านของ

กรอบแนวคิดสำหรับการปฏิบัติการวิชาชีพของแดเนลสัน พบว่า นักศึกษาครูที่ใช้วิธีการออกแบบย้อนกลับ สามารถปฏิบัติได้ดีกว่านักศึกษาครูที่ใช้วิธีปฏิบัติแบบเดิม สรุปได้ว่าโปรแกรมการพัฒนาครูของมหาวิทยาลัยแห่งรัฐมอนทานา (Montana State University) ที่ได้ 1) มีการนำวิธีการออกแบบย้อนกลับมาใช้ในการออกแบบการเรียนการสอน 2) สนับสนุนอำนาจความสะดวกสำหรับนักศึกษาครูที่ต้องการใช้วิธีการออกแบบย้อนกลับ 3) มีการใช้กรอบแนวคิดสำหรับการปฏิบัติการวิชาชีพของแดเนลสันในรายวิชา และ 4) ใช้ทั้งวิธีการออกแบบย้อนกลับและกรอบแนวคิดสำหรับการปฏิบัติการวิชาชีพของแดเนลสัน สามารถพัฒนาและช่วยแก้ไขจุดบกพร่องในการปฏิบัติการเรียนการสอนของนักศึกษาครูที่เคยพบจากงานวิจัยที่ศึกษามาก่อนหน้านี้

เฮนดริชสัน (Hendrichson, 2006, abstract) ได้ศึกษาใช้แนวคิดการออกแบบย้อนกลับเพื่อช่วยครูผู้สอนให้สามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสืบสวนสอบสวน (inquiry) ในหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนสามารถวางแผนการจัดการจัดการเรียนรู้อัดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ในขณะที่การใช้การประเมินผลระหว่างเรียนช่วยให้ครูผู้สอนสามารถควบคุมและช่วยเหลือนักเรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้

แอลไบรท์ (Albright, 2006, abstract) ได้กล่าวถึง โครงการพัฒนาความสามารถของครูผู้สอนในการออกแบบหลักสูตรและการเรียนการสอนในชั้นเรียนทั่วไป (building teacher capacity in curriculum and pedagogical design in normal technical classrooms (BTCNTC) intervention project) ซึ่งเป็นโครงการฝึกอบรมเพื่อช่วยครูในการออกแบบ แลกเปลี่ยน และพัฒนาการสอนโดยใช้วิธีการออกแบบย้อนกลับของวิกกินส์และแมกไท (Wiggins, & McTighe, 2005) ผ่านหลายรูปแบบทั้งการร่วมมือกันและการมีพี่เลี้ยงผลปรากฏว่า ครูผู้สอนที่เข้าร่วมโครงการสามารถวางแผนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อไล มาเรีย (Alice Marie, 2010, p. 197) ได้ศึกษาการตรวจสอบความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติครูผู้สอน และการพัฒนากลยุทธ์การสอนโดยใช้หลักสูตร Backward Design และหลักการที่มีประสิทธิภาพ : ด้านพฤติกรรมด้านความเชื่อถือและทัศนคติของครูผู้สอนของโรงเรียนในอำเภอที่เป็นโรงเรียนของรัฐบาลประสบปัญหา เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างต่อเนื่องในด้านการอ่าน และคณิตศาสตร์ โดยใช้หลักสูตรแบบย้อนกลับกับบทเรียนใหม่ โดยครูผู้สอนใช้หลักสูตรแบบย้อนกลับสอนใน 9 สัปดาห์ สอนโดยวิธีปฏิบัติในห้องเรียน วิธีปฏิบัติที่สอน มีการตรวจสอบและวัดความสำเร็จ ประเมินผลการเรียนการสอนพบว่า นักเรียนเข้าใจอย่างแท้จริงเมื่อได้รับการสอน โดยแบบย้อนกลับ

อนิสสา (Anissa, 2010, p. 198) ได้ศึกษาการตรวจสอบความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติครูผู้สอน และการพัฒนากลยุทธ์การสอนโดยใช้หลักสูตร Backward Design และหลักการที่มีประสิทธิภาพ : ด้านพฤติกรรมของของครูผู้สอน ของโรงเรียนในอำเภอที่เป็นโรงเรียนของรัฐบาลที่ประสบปัญหาที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่าง

ต่อเนื่องในด้านการอ่านและคณิตศาสตร์โดยใช้หลักสูตรแบบย้อนกลับกับบทเรียนใหม่ โดยครูผู้สอนใช้หลักสูตรแบบย้อนกลับสอนใน 9 สัปดาห์สอนโดยวิธีปฏิบัติในห้องเรียน วิธีปฏิบัติที่สอนมีการตรวจสอบและวัดความสำเร็จ ประเมินผลการเรียนการสอน พบว่าสิ่งที่ได้รับการสอนโดยรูปแบบย้อนกลับและมีผลในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติครูผู้สอนในเชิงบวก

จีเวนดอน (Gwendolyn, 2010, p. 181) ได้ศึกษาการตรวจสอบความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติครูผู้สอน และการพัฒนากลยุทธ์การสอนโดยใช้หลักสูตร Backward Design และหลักการที่มีประสิทธิภาพ : ด้านพฤติกรรมของนักเรียน ความคิดเห็น และการประเมินของโรงเรียนในอำเภอที่เป็นโรงเรียนของรัฐบาลประสบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างต่อเนื่องในด้านการอ่านและคณิตศาสตร์โดยใช้หลักสูตรแบบย้อนกลับกับบทเรียนใหม่ โดยครูผู้สอนใช้หลักสูตรแบบย้อนกลับสอนใน 9 สัปดาห์สอนโดยวิธีปฏิบัติในห้องเรียน วิธีปฏิบัติที่สอนมีการตรวจสอบและวัดความสำเร็จ ประเมินผลการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนเข้าใจอย่างแท้จริงสิ่งที่ได้รับการสอนโดยวิธีการแบบย้อนกลับและมีผลในการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมผู้เรียน

จากงานวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนทำให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการจากการร่วมกิจกรรม กิจกรรมในการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออก มีความเข้าใจที่คงทน มีทักษะการปฏิบัติกิจกรรม พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และคาดคะเนสถานการณ์ล่วงหน้าได้ทำให้เกิดความรู้และมีความพร้อมในการศึกษาต่อ นอกจากนี้แล้วการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับยังสามารถนำมาใช้ได้ในการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระและทุกระดับชั้น ซึ่งการเรียนภาษาไทยให้ได้ดีนั้นนักเรียนจะต้องมีครบทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน โดยเฉพาะในการอ่านออกเสียงนั้นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จะต้องอ่านได้และอ่านออกเสียงได้อย่างถูกต้องตามอักขระวิธีด้วย เมื่อสามารถอ่านออกเสียงได้อย่างถูกต้องแล้วนักเรียนจะสามารถเขียนสะกดคำได้อย่างถูกต้องในลำดับต่อมา ดังนั้นการนำคำคล้องจองมาใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับนี้จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้คำและมีความสนุกสนานในการเรียน บรรณานาจะเรียนรู้ และมีลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนด้วยการปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลาย การใช้แผนการเรียนรู้แบบย้อนกลับจะช่วยให้ครูผู้สอนตรวจสอบความสามารถในการอ่านและการออกเสียงของนักเรียนได้ทันทีด้วยการประเมินผลจากกิจกรรมที่ครูได้จัดเตรียมไว้ทำให้นักเรียนพบปัญหาของนักเรียนทั้งในรายกลุ่มและรายบุคคลอันจะทำให้ครูผู้สอนช่วยเหลือนักเรียนในการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมในขณะที่นักเรียนก็จะได้รับประสบการณ์ตรงทำให้เกิดการพัฒนาทักษะในการอ่านออกเสียงที่ถูกต้องยิ่งขึ้นจนสามารถอ่านออกเสียงได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนตามอักขระวิธี